

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Problém resocializace po výkonu trestu odnětí svobody

The problem of resocialization after the imprisonment

Vu Khuc Hoai Diep

Vedoucí práce: PhDr. Andrea Hlaváčková Fleischerová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání – Základy
společenských věd se zaměřením na vzdělávání

2019

Odevzdáním této bakalářské práce na téma „Problém resocializace po výkonu trestu odnětí svobody“ potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 17. 4. 2019

Vu Khuc Hoai Diep

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce, paní doktorce Hlaváčkové Fleisherové za její pomoc, věcné rady, připomínky a čas, který mi ochotně poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

ABSTRAKT

Vedle ochrany společnosti má trest odnětí svobody další účel v podobě výchovy odsouzeného k řádnému životu na svobodě a přípravy jeho pozdější resocializace. Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku spojenou s výkonem trestu odnětí svobody, a to konkrétně na dopady na život odsouzeného. Především se zabývá problémy, kterým musí odsouzení čelit po propuštění při procesu resocializace. Trest má pro odsouzeného mnoho důsledků. Dochází k narušení rodinných a sociálních vazeb, stigmatizaci jedince, zejména při hledání zaměstnání, k zadluženosti a mnoha dalším negativním jevům.

Práce čtenáře seznamuje s jednotlivými aspekty výkonu trestu odnětí svobody. Od podoby omezení práv a svobod odsouzeného, přes možnosti vzdělávání a zaměstnávání ve výkonu trestu, až po účel výstupního oddělení. Klíčovou částí je rozebírání problematiky složitého návratu odsouzených do běžného života. Jejich resocializace je komplikovaným procesem s mnoha překážkami jako jsou nezaměstnanost, zadluženost a absence zázemí.

KLÍČOVÁ SLOVA

resocializace, výkon trestu odnětí svobody, recidiva, nezaměstnanost, zadluženost

ABSTRACT

In addition to protecting society, imprisonment has another purpose in the form of reeducating a convicted people to a proper life in freedom and preparing to resocializing them. This bachelor thesis focuses on issues related to imprisonment, specifically on the impact on the life of the convicts. Above all, it deals with the problems that convicts have to face after their release in the resocialization process. The sentence has further consequences for the convicted. Family and social ties are disturbed, the individuals are stigmatized especially when searching for a job, they often find themselves in debt and have to face many repercussions.

The thesis introduces the reader to the various aspects of imprisonment, from the rights and duties of the convicts, through their education and employment, to the exit department. The key part is to analyze the problem of the complicated return of convicts to everyday life. Their resocialization is a complicated process with many obstacles such as unemployment, indebtedness and lack of background.

KEYWORDS

resocialization, term of imprisonment, recidivism, unemployment, indebtedness

Obsah

Úvod.....	8
1. Vymezení základních pojmů	10
1.1 Výkon trestu odnětí svobody	10
1.2 Resocializace.....	10
1.3 Recidiva.....	12
2. Nástup do výkonu trestu	13
3. Práva a povinnosti odsouzených.....	14
3.1 Práva odsouzených.....	14
3.2 Povinnosti odsouzených.....	17
4. Kázeňské odměny a tresty	19
4.1 Kázeňské odměny	19
4.2 Kázeňské tresty	19
5. Zaměstnávání odsouzených	21
5.1 Zaměstnávání odsouzených ve věznici	21
5.2 Zaměstnávání odsouzených mimo věznici.....	22
6. Vzdělávání odsouzených	24
7. Výstupní oddělení	26
8. Propuštění z výkonu trestu.....	29
9. Trest odnětí svobody a jeho vliv na odsouzeného	30
9.1 Psychologické hledisko	30
9.2 Hledisko rodinných vazeb.....	31
9.3 Hledisko psycho-sociální	32
9.4 Prizonizace	32
10. Vztahy s rodinou	33
10.1 Vliv rodiny na odsouzeného.....	33
10.2 Vliv odsouzení na rodinu.....	34

10.3	Vliv odsouzení rodiče na dítě	35
11.	Problémy po propuštění	37
12.	Problém recidivy	38
13.	Problém ubytování	39
14.	Problém nezaměstnanosti	40
14.1	Stigmatizace při hledání zaměstnání	40
14.2	Instituce a jejich funkce při pomoci hledání zaměstnání.....	42
14.3	RUBIKON Centrum	43
14.3.1	Pomoc s životopisem.....	44
14.3.2	Pomoc s přípravou na pracovní pohovor.....	44
14.3.3	Příklad úspěšného nalezení zaměstnání	44
14.4	Spolek Lighthouse	45
14.5	Nová šance, z. s.	46
15.	Problém zadlužení.....	47
15.1	Řešení dluhů	48
15.2	Dluhová politika Lighthouse	49
15.3	Dluhová poradna RUBIKON Centra.....	50
	Závěr	51
	Seznam použité literatury a odborných pramenů.....	52

Úvod

Nelze popřít skutečnost, že pobyt ve vězení je pro člověka stresující a náročnou zkušeností, která zásadně ovlivní nejen jeho život, ale mnohdy i život jeho nejbližších, jež se ničeho nedopustili. Dá se říci, že jedinec je potrestán za svůj čin dvakrát. Poprvé samotným pobytem ve věznici a podruhé po propuštění.

Člověk, jenž má za sebou výkon trestu odnětí svobody, se automaticky ve většinové společnosti propadne na statusovém žebříčku na nejspodnější příčky. Jako by se celý jeho život zúžil na jediné označení, které na sobě bude nést do konce života – označení bývalého vězně. Nezáleží na tom, kvůli čemu se ve vězení ocitl. Všechny trestné činy mají v tomto ohledu stejné postavení a všechny rovnocenně zakládají stejné stigma. Tento fakt je nejhorší pro ty, kteří svého činu opravdu litují, poučili se z něj a chtějí začít nový lepší život. Společnost, koukajíc na ně skrz prsty, jim to ale bohužel neumožňuje.

Mnohé, kteří bývalé vězně bez zaváhání odsoudí, ani na okamžik nenapadne, s čím vším se tito lidé musí po návratu potýkat. Ať už se jedná o otázku společenského postavení, komplikovaných sociálních vztahů či o otázku složitosti nalézání zaměstnání, a tím navracení se do plnohodnotného života.

Záměrem práce je poukázat na konkrétní problémy, se kterými se vězni po propuštění potýkají. V první části je přiblížen život ve věznici, a to od samotného procesu nástupu do výkonu trestu, přes otázku práv a povinností odsouzených, jejich zaměstnávání a vzdělávání, až po přípravu na propuštění ve výstupních odděleních. Ve všech těchto fázích se vyskytují faktory, které ovlivňují a předpovídají budoucnost odsouzeného.

Ve druhé části práce jsou rozebrány konkrétní problémy, které na odsouzené za branami vězení čekají.

Při zpracovávání vyšlo najevo, že největším problémem je pro bývalé vězně najít si jakékoli zaměstnání. Je samozřejmé, že to bude složité u pozic striktně vyžadujících čistý trestní rejstřík, nicméně bylo překvapivé zjistit, že se na čistý trestní rejstřík hledí i u profesí jako je popelář či hrobař. Osoba se záznamem má opravdu minimální šanci v konkurenci ostatních, ačkoliv její schopnosti a dovednosti se záznamem nemusí souviset. Jakmile má člověk záznam v trestním rejstříku, zaměstnavatelé o něho zkrátka zájem nemají.

Na mnohé vězně také čekají po propuštění, ať už kvůli jejich trestné činnosti či z jiného důvodu, dluhy. Z důvodu složitého nalézání zaměstnání nejsou schopni dluhy splácet a jeden problém střídá druhý. Jedná se o nekonečný kolotoč. Bývalý vězeň není schopen dluhy splácet, dluhy se kupí a vězeň je těmito nepříznivými okolnostmi „dohnán“ k recidivě.

Opomíjenou složkou resocializace je návrat k rodině a znovunavázání rodinných a jiných vztahů. Tato problematika je v práci zkoumána ze tří různých hledisek. Jaký vliv má odsouzení na rodinu, jaký vliv má rodina na odsouzeného z hlediska zamezení recidivě a jaký vliv má odsouzení rodiče na dítě.

Práce skýtá pohled na problematiku komplikovaného návratu propuštěných do občanského života, ukazuje, že jejich resocializace je složitým, komplexním procesem s řadou překážek. Je určena všem zájemcům z oblasti široké veřejnosti, kteří se o danou problematiku zajímají, nebo se jich přímo týká ať už z pozice rodinného příslušníka odsouzeného, či z pozice jiné jemu blízké osoby.

1. Vymezení základních pojmů

V první kapitole jsou vysvětleny základní pojmy týkající se problematiky resocializace a výkonu trestu, které jsou užívány v celé bakalářské práci.

1.1 Výkon trestu odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody (VTOS) je právně upraven zákonem č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a dále také vyhláškou č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody.

Jedná se o nejpřísnější druh právní sankce, který je možno uložit při porušení právních povinností. Je možné ho uložit jen za takové trestné činy, které jsou nejzávažnějšími porušeními práva.¹

„Jeho účelem je stanovenými prostředky působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti.“²

Do výkonu trestu odnětí svobody nastupuje odsouzený buď na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí soudu o nařízení VTOS, nebo na základě výzvy soudu k nastoupení VTOS, či na příkaz k dodání odsouzeného do VTOS.³

Výkon trestu je prováděn buď v samostatném oddělení vazební věznice, nebo přímo ve vězení. Rozdělení odsouzených do těchto zařízení se koná dle nařízení soudu.⁴

1.2 Resocializace

Tento pojem lze vysvětlit jako snahu o znovuzapojení jedince do běžného života ve společnosti. O jedince, který již kdysi socializačním procesem prošel, ale z nějakého důvodu byl proces narušený, neúplný či celkově neúspěšný.

Resocializace může být z jeho strany záměrná, vyvolaná a podporovaná snahou sžít se s novým sociálním prostředím, nebo naopak spontánní, neuvědomovaná, bez snahy o regulaci a urychlení celého procesu.⁵

---

¹ SUCHÝ, O. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon*. 1992, s. 5.

² Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 1.

³ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 6.

⁴ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 9.

⁵ JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 2007, s. 204

Resocializace se děje mimo jiné právě po propuštění z výkonu trestu nebo výchovného zařízení. Jedinec může vstoupit do procesu resocializace dobrovolně, či mu záměrně odporovat. V tom hraje velkou roli otevřenost nového prostředí a vazby na staré prostředí.⁶

Jiná definice podle Mařádka vysvětluje resocializaci jako dlouhodobý a složitý proces, pomocí kterého se jedinec vzdává špatných původních vzorců chování a přijímá vzorce nové, které umožní jeho nekonfliktní fungování v rámci společnosti a státu. Resocializaci, na kterou se odsouzení připravují již ve vězení, nazýváme resocializací penitenciární. Hlavním cílem tohoto procesu je změna celé osobnosti odsouzeného tak, aby byl schopen své chování zaměřit pozitivním směrem užitečným pro společnost. Ne vždy se to ale podaří, proto i dosažení dílčích změn, jako je např. změna přístupu, hodnot a postojů, lze považovat za úspěch.⁷

Podle Černíkové a Sedláčka je socializace často narušena v období dětství a dospívání. V případě, kdy se podaří určit toto krizové období, je větší pravděpodobnost, že resocializace bude úspěšná, neboť jsou odborníci schopni efektivněji a cíleněji s jedincem pracovat.

U recidivistů je celý proces složitější a zdlouhavější, dokonce zřídka kdy realizovatelný. Mají totiž silně zažitá kriminální návyky, postoje, a dokonce i myšlení. Je velmi obtížné s tímto pracovat a usilovat o změnu. Z toho důvodu je efektivnější zaměřit se na změny menšího rozsahu.⁸

Resocializaci lze shrnout jako opětovnou socializaci člověka propuštěného z dlouhodobé vězeňské (ústavní, nemocniční) péče, při níž se jedinec zbavuje původních sociálně patologických vzorců chování, které pak nahrazuje novými, které jsou v souladu s konvencemi společnosti.

---

6 BIEDERMANOVÁ, E., PETRAS, M. Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení. 2011, s. 19.

7 MAŘÁDEK, V. Vězeňství. 2005, s. 95.

8 ČERNÍKOVÁ, V. a SEDLÁČEK, V. Základy penologie pro policisty. 2002., s. 26.

1.3 *Recidiva*

Pojem recidiva se vyskytuje ve více vědních oborech, kromě trestního práva také v medicíně. Vyjadřuje opakování něčeho, co již minulo. Z tohoto důvodu je vhodné užívat v této práci přesnější termín kriminální recidiva.

Dále lze pojem rozlišit z dalších pojetí. Z trestněprávního, z něhož vycházejí statistiky Policejního prezidia a Ministerstva spravedlnosti ČR a z kriminologického a penologického pojetí, z něhož vychází statistika Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR (dále jen "Vězeňská služba").

V terminologii trestního práva se recidivou rozumí spáchání nového trestného činu poté, co byl pachatel za předchozí trestný čin pravomocně odsouzen. Z kriminologického hlediska recidiva představuje opětovné spáchání trestného činu bez ohledu na to, zda byl pachatel za předchozí trestný čin odsouzen nebo vůbec stíhán. Z penologického pojetí je recidivistou ten, jenž se nachází podruhé ve výkonu trestu odnětí svobody.⁹

Kriminální recidiva se dále dělí podle různých kritérií. Z trestněprávní klasifikace se kriminální recidiva dělí na obecnou, kdy se jedná o opakování trestné činnosti jako takové, a speciální, u které se jedná o opakované spáchání téhož či druhově stejného trestného činu.

Trvalá a dočasná recidiva souvisí s problematikou posuzování intenzity kriminální recidivy, neboť recidiva bývá v některých případech důvodem k uložení vyšší sankce u následné trestné činnosti, k tzv. agravaci trestu. Trvalý recidivista byl někdy v minulosti odsouzen za trestný čin, a to bez ohledu na přesnou dobu odsouzení. Naproti tomu dočasný recidivista je pouze ten, jenž opakuje trestnou činnost v určitém, časově přesně určeném období, např. 5 let.¹⁰

---

⁹ MAREŠOVÁ, A. a kol. *Kriminální recidiva a recidivisté: charakteristika, projevy, možnosti trestní justice*. 2011, s. 19-21.

¹⁰ Tamtéž, s. 22.

2. Nástup do výkonu trestu

První část práce přibližuje pobyt odsouzeného ve vězení. Mapuje pobyt od nástupu do výkonu trestu odnětí svobody až po výstup.

Odsouzený nastupuje do výkonu trestu odnětí svobody na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí soudu a nařízení výkonu trestu odnětí svobody. Popřípadě se tak může dít i na jejich základě vydaných výzev soudu k nastoupení, či příkazu soudu k dodání odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody v případě, kdy se odsouzený vyhýbá, nebo dokonce odmítá nastoupit do výkonu trestu odnětí svobody.¹¹

Během procesu přijímání odsouzeného do věznice se nejprve kontroluje jeho totožnost, kvůli vyloučení záměny s jinou osobou. Odsouzeného je možné přijmout i v případě, kdy u sebe žádný doklad nemá, avšak jeho totožnost již byla dříve ověřena buď orgánem soudu, či orgánem policejním. Poté se provádí osobní prohlídka, která je prováděna osobou stejného pohlaví. V návaznosti se provádí potřebná protiepidemická a hygienická opatření. Následuje prohlídka věcí, které má odsouzený u sebe v době nástupu. Odsouzený si může u sebe ponechat některé osobní věci. Jedná se například o písemnosti související s jeho trestním řízením, dopisy v přiměřeném množství, knihy, časopisy, právní předpisy a další věci, jež jsou uvedené v Řádu výkonu trestu odnětí svobody. O ostatních věcech rozhoduje ředitel věznice či jím určený zaměstnanec Vězeňské služby. Co se týče peněz a cenností, jsou uloženy správou věznice.¹²

Správa věznice odesílá hlášení o nástupu odsouzeného příslušnému soudu, který o věci rozhodoval v prvním stupni. Dále se hlášení odesílá městskému policejnímu orgánu příslušného podle místa pobytu odsouzeného, orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo koordinátorovi péče o občany společensky nepřizpůsobené. Je upozorněno Generální ředitelství Vězeňské služby a vojenská správa, pokud podléhá odsouzený její evidenci. V případě, že se jedná o důchodce či osoby pobírající výsluhový příspěvek a příspěvek za službu, je obeznámen příslušný orgán sociálního zabezpečení.¹³

Při přijímání odsouzeného do výkonu trestu je zapotřebí, aby byl prokazatelně seznámen se svými právy a povinnostmi dle zákona, dle řádu výkonu trestu a dle řádu věznice.¹⁴

---

¹¹ Srov.: Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 321.

¹² Srov.: Vyhláška č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody, § 3,4.

¹³ Srov.: Vyhláška č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody, § 5.

¹⁴ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, § 6.

3. Práva a povinnosti odsouzených

Práva a povinnosti odsouzených jsou obsažena v druhé hlavě zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Dále jsou v souladu s právními předpisy zpracovány ve vnitřním řádu věznice. V něm je stanoven celkový rozvrh chodu věznice, činnost odsouzených, přehled pravidel a zákazů atd.

3.1 Práva odsouzených

Po dobu výkonu trestu mají odsouzení omezená některá práva a svobody, jejichž výkon by byl v rozporu s účelem výkonu trestu. Jedná se například o právo sdružovat se ve spolcích, právo zakládat odborové organizace či právo svobodné volby poskytovatele zdravotních služeb a zdravotnického zřízení.¹⁵

Odsouzení však ve výkonu trestu nejsou zcela bez práv a svobod. Všem odsouzeným náleží stejná práva za podmínek a v rozsahu stanovených zákonem o výkonu trestu odnětí svobody. Konkrétní práva vyplývají z různých kategorií.

Odsouzeným se poskytuje pravidelná strava, s přihlédnutím k jejich zdravotnímu stavu a věku. Snahou věznice je dle možností přihlížet i k náboženským a kulturním tradicím odsouzených. Dále je každému zajištěno lůžko a prostor pro uložení osobních věcí. Odívání odpovídá klimatickým podmínkám a musí dostatečně chránit zdraví. Denně je zajištěna osmihodinová doba spánku a potřebná doba k hygieně a úklidu. Odsouzený má také právo na náležitou zdravotní péči. V případě závažného onemocnění či úrazu, při kterém je nutná hospitalizace, musí věznice bezodkladně informovat manžela/ku, družku/druha, rodiče či děti, pokud toho není odsouzený schopen sám. Jestliže není žádná taková osoba, pak je vyzooměna osoba, kterou určí odsouzený. Pokud odsouzený zemře, věznice je povinna vždy vyzoomět bez odkladu některou ze zmíněných osob.¹⁶

Odsouzení mají právo přijímat a na svůj náklad odesílat korespondenci, a to bez omezení, pokud zákon nestanoví jinak. Vězeňská služba je ale naproti tomu oprávněna provádět kontrolu korespondence, až na určité výjimky. Pokud kvůli obsahu vzniká podezření, že je připravován nebo páčán trestný čin, korespondenci zadrží a předá ji orgánu činném v trestním řízení. Mezi typy korespondence, u nichž je tato kontrola nepřipustná, řadíme např. korespondence mezi odsouzeným a advokátem, mezi odsouzeným a státními orgány České republiky, diplomatickou misí či konzulárním

¹⁵ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 27.

¹⁶ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 15-16.

úřadem. V případě, kdy odsouzený neumí nebo nemůže psát, zajistí Vězeňská služba přečtení korespondence, případně poskytne pískařskou pomoc.¹⁷

V odůvodněných případech se může odsouzenému povolit použití telefonu za účelem kontaktu s blízkou osobou. Tato možnost se zpravidla odsouzenému povoluje za účelem nápravy odsouzeného či z jiných naléhavých důvodů. Vězeňská služba je oprávněna seznamovat se s obsahem rozhovoru formou odposlechu spolu s pořízením záznamu. Toto však neplatí pro rozhovory vedené s osobami určenými zákonem, jako je obhájce a advokát. Náklady spojené s užitím telefonu hradí odsouzený sám.¹⁸

Mezi další patří také právo přijímat návštěvy blízkých osob, a to v čase určeném ředitelem věznice na dobu maximálně tří hodin v rámci jednoho kalendářního měsíce. Dle vnitřního řádu věznice mohou k návštěvě přijít nejvýše čtyři osoby, včetně dětí. Děti ve věku do 15 let musí být v doprovodu osoby starší 18 let. V zájmu nápravy lze odsouzenému povolit návštěvu i jiných než blízkých osob a ve zvlášť odůvodněných případech i návštěvu mezi odsouzenými, kteří jsou blízkými osobami. V určitých případech se může ředitelem věznice povolit návštěva uskutečněná bez zrakové a sluchové kontroly v prostorách k tomu určených. V případě, kdy během návštěvy návštěvníci nebo odsouzený i přes upozornění porušují pořádek, kázeň nebo bezpečnost, je zaměstnanec věznice oprávněn návštěvu přerušit nebo předčasně ukončit.¹⁹

Věznice dále umožňují konat společné náboženské obřady odsouzeným, a to obvykle v době pracovního klidu. Účast na náboženských obřadech je dobrovolná a doba určená ke konání těchto obřadů je vymezena vnitřním řádem věznice. Poskytováním duchovních služeb církev přispívá k naplňování účelu výkonu trestu. Mezi konkrétní úkony jmenujme: konání bohoslužeb pro zájemce z řad odsouzených, individuální rozhovory, vedení studijních hodin k výkladu náboženských textů, zajišťování literatury a zpěvníků. Osobám, které se dopustily porušení povinností vyplývajících z právních předpisů pro výkon trestu nebo vnitřního řádu věznice, může být tato možnost odepřena.

Věznice též umožňuje příslušným orgánům sociálního zabezpečení poskytovat odsouzeným služby sociální péče, které poskytují pomoc odsouzenému při vytváření příznivých podmínek pro jejich budoucí život na svobodě. Jedná se hlavně o činnost socioterapeutických a poradenských služeb.²⁰

---

¹⁷ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 17.

¹⁸ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 18.

¹⁹ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 19.

²⁰ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 20.

Odsouzený má právo objednat si na své náklady knihy, denní tisk a časopisy, a to včetně zahraničních, pakliže jsou dostupné v České republice. Odsouzenému je k dispozici vězeňská knihovna, kde si může odsouzený bezplatně půjčovat knihy, včetně odborných publikací a právních předpisů.²¹

Další právo umožňuje půjčovat si a hrát společenské hry, které jsou ve věznici k dispozici. V odůvodněných případech lze odsouzenému umožnit zakoupení, zaslání, případně dovezení a používání dalších věcí, které mu umožní další vzdělání, a to za podmínky, že tyto věci nebudou v rozporu s účelem výkonu trestu, a jejich povaha, množství či užívání nebudou narušovat pořádek, omezovat ostatní odsouzené či jim škodit na zdraví.²²

Co se týče nakupování, je zde možnost nákupu potravin, věcí osobní potřeby či věcí pro zájmovou a vzdělávací činnost v prodejně věznice. Nakupovat lze za peníze, s nimiž může odsouzený volně disponovat. Minimální sortiment zboží k nákupu je stanoven řádem věznice. Ředitel věznice je oprávněn stanovit nejvyšší peněžní částku, za niž může odsouzený jednorázově nakoupit.²³

Mimo to má odsouzený také právo na přijetí balíčku s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kilogramů, a to dvakrát ročně, obvykle u příležitosti narozenin a vánočních svátků. Toto omezení se nevztahuje na balíčky obsahující prádlo a potřeby pro vzdělávání nebo zájmovou činnost. Podmínky přijímání balíčků jsou pevně stanoveny proto, aby se do věznic nedostávaly nepovolené předměty. Balíčky jsou proto kontrolovány zaměstnanci Vězeňské služby. Věci, které odporují vnitřnímu řádu, nebo které není dovoleno mít u sebe, se pošlou zpět odesílateli na náklady odsouzeného. Jedná se většinou o věci, které by mohly ohrozit život nebo zdraví odsouzeného a jiných osob.²⁴

Vedle balíčků má odsouzený také právo přijímat peníze a nakládat s nimi podle svého uvážení. Disponování s penězi je však omezené. Odsouzený by měl mít při propuštění u sebe minimální obnos k dispozici. Primárně by se měly nejprve pokrýt náklady za veškeré pohledávky spjaté s trestním řízením (např. soudní a správní poplatky, škoda způsobená trestním řízením apod.).²⁵

---

²¹ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 21.

²² Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 22.

²³ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 23.

²⁴ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 24.

²⁵ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 25.

Mezi prostředky právní ochrany patří stížnosti, které má odsouzený právo podávat za účelem uplatnění svých práv a oprávněných zájmů, a to orgánům příslušným k jejich vyřízení. Dle § 34 ve vyhlášce č. 345/1999 Sb. mezi tyto orgány patří jak státní orgány České republiky, tak mezinárodní orgány a organizace (např. Mezinárodní Federace pro lidská práva, Amnesty International, Výbor pro lidská práva, Mezinárodní výbor Červeného kříže atd.). Odsouzení dále mohou podávat žádost o rozmluvu s ředitelem věznice, soudcem, státním zástupcem nebo orgánem provádějícím kontrolu věznice.

Mezi další práva patří i právo odsouzeného na právní pomoc advokáta, který disponuje oprávněním v rámci svého zmocnění vést s odsouzeným korespondenci a hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby. Všichni zaměstnanci Vězeňské služby jsou povinni dbát na zachování těchto práv.²⁶

3.2 Povinnosti odsouzených

Omezení práv a svobod odsouzeného se děje rovněž formou navýšení jeho povinností. V zákonu o výkonu trestu jsou stanovené základní povinnosti odsouzeného během výkonu trestu odnětí svobody. Mezi ně patří např. povinnost dodržovat stanovený pořádek a kázeň, plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby, nepoškozovat cizí majetek, plnit úkoly vyplývající z programu zacházení, šetrně zacházet se svěřenými věcmi, nepoškozovat cizí majetek, dodržovat zásady slušného chování s osobami, s nimiž přichází do styku, pracovat, pokud je mu přidělena práce apod.

Odsouzený je také povinen v zájmu zajišťování vnitřního pořádku umožnit zaměstnancům Vězeňské služby kontrolu svých osobních věcí a podrobit se jak preventivní vstupní, tak periodické, mimořádné a výstupní zdravotní prohlídce v rozsahu určené lékařem. Dále strpět úkony, které souvisejí s jeho identifikací, podrobit se opatřením, která jsou nezbytná k potlačení výroby, držení nebo zneužívání omamných a psychotropních látek a jedů mezi odsouzenými.²⁷

Dále musí odsouzený dodržovat zásady hygieny a v případě nemoci je povinen tuto skutečnost neprodleně nahlásit. V případě úrazu či zranění musí neprodleně oznámit zaměstnanci Vězeňské služby okolnosti jejich vzniku a okolnosti, které by mohly způsobit vážné ohrožení bezpečnosti ostatních. Rovněž musí uhradit veškeré náklady zdravotní péče provedené v zájmu zachování nebo zlepšení jeho zdravotního stavu, které jsou nad rámec péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění.

---

²⁶ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 26.

²⁷ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 28.

Odsouzený je povinen oznámit věznici jméno a příjmení obhájce nebo advokáta, který ho bude zastupovat. Povinnost oznámení platí rovněž v případě změny zdravotní pojišťovny či změny osobních údajů.²⁸

Odsouzeným je zakázáno navazovat styky s osobami mimo vězeňské zařízení. Nesmí se vyrábět, přechovávat a konzumovat alkoholické nápoje a jiné návykové látky. Dále odsouzení nesmí přechovávat předměty ohrožující bezpečnost osob a majetku či předměty, které by mohly sloužit k útěku.

Je zakázáno přechovávat a rozšiřovat takové materiály a tiskoviny, které by propagovaly národnostní, etnickou či rasovou nesnášenlivost, a které by obsahovaly popis výroby a použití jedů, výbušnin, zbraní a střeliva. Zákaz se dále týká hraní her o peníze, tetování sebe nebo jiné osoby, předstírání poruchy zdraví a úmyslného poškozování na zdraví.²⁹

Vůči odsouzeným, kteří neoprávněně plnit své povinnosti odmítají, užívá Vězeňská služba prostředky povolené zákonem, a to v nezbytném rozsahu, v případě, kdy k nápravě nestačí výzva ani napomenutí.³⁰

---

²⁸ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 28. (2)

²⁹ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 28. (3)

³⁰ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 28. (4)

4. Kázeňské odměny a tresty

Trest odnětí svobody má působit represivně i výchovně. Z tohoto důvodu byl zaveden systém postihování negativního protispolečenského chování odsouzených ve formě kázeňských trestů, které jsou další formou omezení práv a svobod odsouzených. Naproti tomu je vzorné chování stimulováno prostřednictvím kázeňských odměn. Ve výkonu trestu se kázně dosahuje především každodenním praktickým navykáním na kázeň, což v praxi znamená dozor a dohled zaměstnanců nad dodržováním vnitřního režimu.³¹

Dle zákona o výkonu trestu odnětí svobody vykonávají kázeňskou pravomoc nad odsouzenými generální ředitel Vězeňské služby a ředitelé jednotlivých věznic. Jiní zaměstnanci jsou oprávněni k výkonu kázeňské pravomoci na základě zmocnění generálním ředitelem či se souhlasem konkrétního ředitele věznice.³²

4.1 Kázeňské odměny

Odměna se odsouzenému uděluje v takovém případě, kdy svým chováním a jednáním či příkladným činem prokazuje odpovědný přístup k plnění stanovených povinností a spolupracuje při plnění účelu výkonu trestu. Mezi takové odměny patří ústní pochvala vyslovena individuálně nebo před skupinou odsouzených, mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na pět hodin, zvýšení kapesného, věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1000 Kč, osobní volno za účelem výkonu sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity atd.³³

4.2 Kázeňské tresty

Tresty se odsouzenému ukládají za kázeňské přestupky. Kázeňské tresty mají formu důtky, snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu, a to až na dobu 3 kalendářních měsíců, zákazu přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce, pokuty až do výše 1000 Kč, propadnutí věci a propadnutí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny. Při kázeňských trestech ve formě izolace se jedná o umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,

---

³¹ SUCHÝ, O. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon*. 1992, s. 41.

³² Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 51.

³³ Srov.: Vyhláška č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody. § 57.

celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dnů či umístění do samovazby až na 20 dnů.³⁴

O uložení kázeňského trestu je třeba rozhodnout co nejdříve. O přestupku je sepsán úřední záznam, který musí obsahovat určité náležitosti jako je označení místa, času, způsobu spáchání přestupku a okolnosti, za nichž byl přestupek spáchán, popřípadě též předpokládané pohnutky jednání.

Ten, jenž ukládá kázeňský trest, by měl dodržovat zásady týkající se ukládání trestů uvedené v právních předpisech. Jedná se především o zásadu přiměřenosti, individualizace, spravedlnosti, stupňování a důslednosti tak, aby se posílil žádoucí výchovný vliv.³⁵

---

³⁴ Srov.: Vyhláška č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody. § 62.

³⁵ Srov.: Vyhláška č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody. § 56, 58.

5. Zaměstnávání odsouzených

Mezi práva a svobody odsouzených, jež nebyly omezeny na nulovou míru patří právo na práci. Díky ní může docházet ke zlepšení kvality prožívání výkonu trestu, neboť odsouzení si za výdělek mohou pořídit jak věci uspokojující jejich osobní potřeby (různé pochutiny, cigarety apod.), tak věci napomáhající jejich osobnostnímu rozvoji – knihy, časopisy a vykonávání volnočasových aktivit. Práci rozvíjí člověk také svou vlastní přirozenost, zvědavost a schopnosti. Není rozdíl, zda se jedná o člověka na svobodě či člověka ve vězení. Potřebu pracovat, a tím zaměstnat svůj mozek a ruce, má každý.

5.1 Zaměstnávání odsouzených ve věznici

Jednu z důležitých částí programu zacházení s odsouzenými tvoří jejich zaměstnávání.

Zaměstnávání odsouzených slouží jako nástroj pro udržení pracovních návyků a dovedností, které těmto lidem mají napomoci v životě po propuštění. Příjmy z práce pak mohou částečně využívat a platit jimi své výdaje, jako jsou náklady trestu, náklady soudního řízení, náklady za způsobenou škodu, výživné, dluhy aj. Někteří odsouzení znají práci z civilního života, avšak hodně z nich nikdy žádné pracovní návyky neměla. Jediná kvalifikace, kterou kdy získali, byla z předchozího výkonu trestu. Udržením návyku pracovat je nepostradatelným předpokladem pozdější resocializace ve společnosti. V případě, kdy by tento návyk zanikl, byl by návrat do společnosti rizikovější ohledně recidivy trestné činnosti.³⁶

Zaměstnávání probíhá v dané věznici v rámci jejího provozu, vlastní výroby a podnikatelské činnosti, nebo smluvně u jiných subjektů. Pracovní doba, pracovní podmínky a podmínky pro uložení přesčasové práce, jsou upraveny Zákoníkem práce. O zařazení odsouzeného do práce rozhoduje výhradně ředitel věznice, a to na základě doporučení odborných zaměstnanců.³⁷

Odsouzený je povinen pracovat, pokud je k práci zdravotně způsobilý, a byl zařazen do práce. Odmítnutí práce odsouzeným, který byl zařazen do práce, je považováno za závažné porušení povinností, za něž se odsouzenému obvykle uloží kázeňský trest. Takový odsouzený se zpravidla umístí v době, kdy by měl pracovat,

³⁶ ZAJÍČEK, Z. *V řadě firem pracují odsouzení vězni. Někteří se teprve učí základním návykům* [online]. 2017 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://budejovice.rozhlas.cz/v-rade-firem-pracuji-odsouzeni-vezni-nekteri-se-teprve-uci-zakladnim-navykum-7040473>

³⁷ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 30.

odděleně od ostatních a současně mu není umožněna zájmová činnost včetně sledování televize a rozhlasového vysílání.³⁸

Věznice má povinnost při zaměstnávání odsouzených zajistit zařazování odsouzených do práce odpovídající jejich zdravotní způsobilosti, s ohledem na jejich dovednosti a odborné znalosti. Odsouzené musí odměňovat za jejich práci a vytvářet podmínky, aby mohli získat a zvyšovat svoji pracovní kvalifikaci.³⁹

Odsouzení se dle kvalifikace a odměny za práci člení do tří skupin.

První skupina vykonává práci, pro jejíž výkon není nutná kvalifikace a výše základní odměny se rovná 5 500 Kč.

Do druhé skupiny se řadí ti, kteří vykonávají práci, pro jejíž výkon je potřebné vyučení v oboru, či jiná odborná kvalifikace a výše základní odměny se rovná 8 250 Kč.

Další skupina vykonává zvláště náročnou a specializovanou práci vyžadující obvykle vyšší než úplné střední vzdělání nebo vyšší než úplné střední odborné vzdělání. U této skupiny představuje výše základní složky odměny rovných 11 000 Kč.

Do poslední skupiny patří lidé vykonávající práci vyžadující vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu. Odměna této skupiny představuje částku 13 750 Kč.⁴⁰

Dále je vymezena skupina odsouzených, kterých se povinnost pracovat netýká. Jedná se o osoby, které jsou starší 65 let; plně invalidní; se zdravotním stavem neumožňující trvalé pracovní zařazení; dočasně práce neschopní a ti, u kterých z povahy překážky vyplývá, že je jejich pracovní povinnost vyloučena.⁴¹

5.2 Zaměstnávání odsouzených mimo věznic

K zaměstnávání odsouzeného u jiného subjektu, jehož zřizovatelem nebo většinovým vlastníkem není stát, je nutný předchozí písemný souhlas odsouzeného.

Nejčastěji se vykonává práce v automobilovém průmyslu, kovovýrobě, výrobě nábytku, šrotování elektrospotřebičů, čištění odlitků, třídění odpadů, balení výrobků, potravinářství, uklízení sněhu a v dalších dělnických profesích. Někteří odsouzení vykonávají i kvalifikovanou práci. Jiní zase docházejí do call center jako operátoři.⁴²

³⁸ Srov.: Vyhláška č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody. § 41.

³⁹ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 29

⁴⁰ Srov.: Nařízení vlády č. 361/2017 Sb. o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody. § 2-3.

⁴¹ Srov.: Vyhláška č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody. § 41.

⁴² TOMEŠ, M. *Vězni najdou práci v call centru, budou nabízet mobilní tarify* [online]. 2016 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/vezni-najdou-praci-v-call-centru-budou-nabizet-mobilni-tarify-1317310>

Jako příklad, kdy se práce odsouzených osvědčila, lze uvést třídírnu odpadů Pražských služeb v Chrástanech u Prahy. „*V průměru na jedné směně pracuje čtyři až pět odsouzených,*“ řekl mluvčí Pražských služeb Radim Mana. Odsouzení třídí například papír, který se následně lisuje a poté putuje do papíren k opětovnému využití.

V roce 2018 zaznamenaly úřady práce 8% nárůst zaměstnanosti vězňů oproti roku 2017. Důvodem větší zaměstnanosti je možnost rekvalifikace a vyučení se ve věznicích. V České republice pracuje ze zhruba 15 000 práce schopných vězňů 8 169.⁴³

Velkými výhodami pro zaměstnavatele této skupiny jsou nižší náklady, zaplnění pracovních míst v oblastech, kde je jinak nedostatek zaměstnanců, a případně jejich zaměstnání po výkonu trestu.

Specifikem zaměstnávání odsouzených je jejich často měnící se počet, a to z důvodu jejich přemísťování do jiných věznic, podmíněčného propuštění a pevného výstupu.⁴⁴

---

⁴³ *Vězňové jdou na dračku. Zájem o jejich práci roste* ©2018 [online]. [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/wzuas/veznove-jdou-na-dracku-zajem-o-jejich-praci-roste>

⁴⁴ *Výhody zaměstnávání odsouzených* ©2019 [online]. [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zamestnavani-veznu/vyhody-zamestnavani-odsouzenych/>

6. Vzdělávání odsouzených

Vedle zaměstnávání odsouzených tvoří podstatnou součást programu zacházení i jejich vzdělávání, pomocí něhož se vytváří lepší předpoklady pro resocializaci po konci trestu. Těm, kteří mají pro vzdělávání předpoklady, se obvykle umožní získání vzdělání na základní či střední škole, nebo účast na dalších formách vzdělání, které jim umožní získání a zvýšení pracovní kvalifikace. Pokud je odsouzený zařazen do denní formy studia, je považován za odsouzeného zařazeného do práce.⁴⁵

Vzdělávání je upraveno ve čtvrté hlavě vyhlášky č. 345/1999 Sb., kde je stanoveno, že vzdělávání zajišťují obvykle odloučená pracoviště učiliště, středního odborného učiliště a odborného učiliště. V těch věznicích, kde neexistují zmíněná učiliště, zabezpečují vzdělávání odsouzených oddělení výkonu trestu. Při zabezpečování povinné školní docházky mladistvých odsouzených spolupracují orgány Vězeňské služby s příslušnými školami a orgány státní správy a samosprávy ve školství. Odsouzeným, kteří nedokončili studium po dobu jejich výkonu trestu, je umožněno dokončit studium v příslušné škole. Dále může ředitel věznice povolit volný pohyb mimo věznici k docházce do školy odsouzeným vykonávajícím trest ve věznici s dohledem, s dozorem nebo ve věznici pro mladistvé.⁴⁶

Hlavním cílem tohoto programu je u mladistvých příprava na jejich budoucí povolání, která spočívá v zajištění vyučení v oboru, případně umožnění studia a dokončení střední školy. Individuální spolupráce se základní školou, která je oprávněna vydávat ročníková vysvědčení, umožňuje organizaci kurzů k doplnění základního vzdělání na úrovni nižších ročníků. Nedílnou součástí systému vzdělávání mladých odsouzených jsou také odborné kurzy. Vzdělávací kurzy, které se nejvíce ze zkušenosti osvědčují, jsou kurzy výpočetní techniky, výuky cizích jazyků, občanské nauky a češtiny pro cizince. Pro ženy a dívky to je například kurz praktické rodinné školy.⁴⁷

Faktory, které ovlivňují úroveň vzdělávání v jednotlivých věznicích, můžeme rozdělit na objektivní (např. finanční a prostorové možnosti, regionální situace) a subjektivní. Vzdělávací střediska umožňují ve výkonu trestu odnětí svobody získat výuční list během dvou až tří let. Jedná se zejména o obory, jako je: strojírenská výroba, obráběč kovů, elektrotechnická výroba, stavební výroba, zpracování dřeva, výroba

---

⁴⁵ Srov.: Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. § 34.

⁴⁶ Srov.: Vyhláška č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody. § 46.

⁴⁷ *Vzdělávání za mřížemi. Do školy šli i někteří vězni ve Valdicích* ©2018 [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/krimi/vzdelavani-za-mrizemi-do-skoly-sli-i-nekteri-vezni-ve-valdicich_494789.html

konfekce, zahradnictví apod. Jde o časově stálé, intenzivní působení v rozsahu více než 25 hodin týdně po dobu deseti měsíců v roce. Na konci jsou vydávána vysvědčení a výuční listy, která jsou celostátně platná.⁴⁸

Díky absolvování a získání výučního listu, vysvědčení z kurzu o doplnění základního vzdělání nebo osvědčení z jiného odborného kurzu mají odsouzení vyšší možnost integrovat se po propuštění do běžného života. Záleží však na tom, zda si odsouzení tuto skutečnost plně uvědomují a jsou schopni s ní adekvátně naložit.

Vzdělávání a zaměstnání mají bezpochyby obrovský vliv na resocializaci jedince, plní nezastupitelnou sociálně výchovnou funkci. K této činnosti je potřeba jedince motivovat a pomoci mu nalézt způsob uplatnění schopností a dovedností v praxi.⁴⁹

---

⁴⁸ *Vzdělávací aktivity*. ©2014 [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/stredni-odborne-uciliste/informacni-servis-1657/vzdelavaci-aktivity/>

⁴⁹ SUCHÝ, O. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon*. 1992, s. 47-49.

7. Výstupní oddělení

V rámci programu zacházení je povinností věznice vytvářet podmínky pro odsouzené, pro jejich následnou adaptaci samostatnému způsobu života. Na základě toho se ve věznicích zřizují tzv. výstupní oddělení. Do nich se umisťují odsouzení, kterým byl uložen trest na dobu delší než 3 roky. Do výstupního oddělení odsouzené umisťuje ředitel věznice na návrh odborných zaměstnanců, a to zpravidla šest měsíců před očekávaným skončením výkonu trestu či před eventuálním podmíněným propuštěním.

Součástí tohoto prostředí, které je připodobněno obvyklému běžnému internátnímu ubytování, je kulturní místnost, kuchyňka, jídelna, prostory pro praní, žehlení a zájmovou činnost. Dále je oddělení vybaveno prostředky a přístroji pro samoobslužné každodenní činnosti, dle možností také vhodnou literaturou k vzdělávací a zájmové činnosti.⁵⁰

Podstatou činnosti výstupního oddělení je zacházení s odsouzenými, které jim pomůže zvládnout úskalí přechodu do občanského života, poskytne jim možnost získání potřebných praktických informací a dovedností pro celkovou orientaci, aby byla v souladu se zákonem. Tomuto zaměření odpovídá stanovení obsahu programů zacházení, který by mimo jiné měl motivovat odsouzené, aby se intenzivně zajímali o řešení svých vlastních problémů.

Programy zacházení se skládají z různých oblastí, z nichž každá slouží k jinému účelu. Díky této snaze pomáhat odsouzeným při vytváření příznivých podmínek pro samostatný způsob života se předchází možnému riziku opětovného páchaní trestné činnosti.⁵¹

V sociálně právním poradenství se poskytuje metodická a odborná pomoc odsouzenému, která ho učí řešit jeho sociální problémy, zajišťuje kontakty s úřady, s azylovým domem, s organizacemi, s církvemi atd. Dále se organizují besedy se zástupci státních i nestátních organizací se zaměřením na problematiku života po propuštění z výkonu trestu.

Samoobslužné činnosti mají za cíl si v co největší možné míře osvojit si návyky potřebné v každodenním životě (příprava jídel, praní, žehlení, drobné údržbářské práce). Součástí aktivity je také seznámení se základy etiky a společenského chování.

---

⁵⁰ VALEŠ, F. *Výstupní oddělení-příprava odsouzených před propuštěním*. 2008, s. 51-52.

⁵¹ BIEDERMANOVÁ, E., PETRAS, M. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. 2011, s. 15.

Při psychosociálním poradenství se řeší konkrétní situace a problémy odsouzených. Pracuje se na prohloubení vztahu k rodině. Při vzdělávacích činnostech se seznamuje s aktuální politickou, kulturní a hospodářskou situací, připravuje se na to, jak správně naložit s prvními okamžiky a dny po propuštění. Učí se orientaci v prostředí, vlastnímu hospodaření a používání moderních technologií. Rozvíjení a upevňování základních pracovních návyků se dociluje při různých pracovních činnostech.⁵²

Odsouzení mají možnost se realizovat při různých zájmových činnostech sportovního, výtvarného či jiného charakteru. Tyto aktivity jsou zaměřené na relaxační a uvolňovací techniky. Organizují se komunitní setkání, která jim umožňují se setkat s příslušnými zaměstnanci, kdy účelem setkání je hodnocení předchozího období, řešení aktuálních problémů a projednání případných připomínek zúčastněných osob.

Extramurální (tj. „za zdí vězení“) aktivity jsou ty, jejichž cílem je odsouzenému přiblížit a zároveň ho připravit na kontakt s prostředím, situacemi a lidmi mimo věznici, a to buď individuálně či ve skupině. Konají se formou praktického nácviku sociálních dovedností, jako je například vyřízení si osobních záležitostí na úřadě, provedení nákupu, orientaci v dopravních situacích, navštívení kulturních akcí, založení emailové adresy apod. V případě, že se jedná o dlouhodobé tresty, není od věci se zaměřit na situace, které souvisí s vývojem společnosti, jako je placení platební kartou a práce s jinými technickými vymoženostmi v moderním světě.⁵³

Věznice Rapotice na Třebíčsku je modelovým příkladem, jak funguje život ve výstupních odděleních, kde se vězni připravují na život po propuštění. Společně si tam vytvářejí podmínky pro soběstačný způsob života. V této věznici jsou celkem 3 výstupní oddělení. A to s nízkým, středním a vysokým způsobem zabezpečení. Jsou zde umístováni odsouzení, kteří jsou odsouzeni na dobu delší 3 let a přetrvávají u nich nedořešené problémy spojené s propuštěním. Umístování se koná po schválení ředitelem věznice na návrh odborných zaměstnanců. Hlavním cílem je zajištění plynulého přechodu jedince z vězeňského prostředí do společnosti po dlouhodobém výkonu trestu. S odsouzenými zde pracuje speciální tým odborných zaměstnanců, jejichž hlavní náplní je odsouzeným pomoci při osvojování návyků a dovedností, které jsou nutné pro život na svobodě.

---

⁵² BIEDERMANOVÁ, E., PETRAS, M. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. 2011, s. 16-19.

⁵³ Tamtéž, s. 19-26.

Každý týden se zde konají komunitní setkání, které mají za cíl řešit aktuální problémy a seznámit odsouzené s programem na další období. Snahou je také vést odsouzené k samostatnosti a odpovědnosti v rozhodování a k aktivnímu podílení se na dění v oddělení.

Jednou z výhod výstupního oddělení je, že zde mají odsouzení lepší podmínky ubytování. Ubytování je maximálně po čtyřech, přičemž ložnice jsou moderně zařízené. Je zde k dispozici kulturní místnost s televizí, kuchyně se sporákem, ledničkou a mikrovlnnou troubou. Na realizaci samoobslužných činností je k dispozici pračka, sušička a žehlička.

Odsouzení se zde učí způsoby jednání s úřady a institucemi a vyplňování různých formulářů potřebných v běžném životě. Dále mají možnost zapojit se do různých vzdělávacích, speciálně výchovných a zájmových aktivit. Zajímavým prvkem programu jsou aktivity, které jsou konány za účelem osvojení si života na svobodě. Vykonávají se buď společně či individuálně a jedná se např. o opuštění věznice za přítomnosti zaměstnance věznice, návštěva obecního úřadu spojená s prohlídkou města, opuštění věznice s rodinnými příslušníky, případně přerušování výkonu trestu odnětí svobody. Mnozí předběžně kontaktují budoucího zaměstnavatele a shánějí ubytování po propuštění.

Pracovní činnost se realizuje ve věznici Rapotice prostřednictvím pracovní příležitosti uvnitř věznice či mimo ní. Jedná se o brigádnické činnosti nebo úklidové a estetické práce pro potřeby věznice.

Lidé, kteří pravidelně za odsouzenými docházejí, jsou například pracovníci z Probační a mediační služby ČR, sociální kurátoři magistrátů měst a městských úřadů, konzulové ambasad cizích států v ČR a další.⁵⁴

---

⁵⁴ Příprava odsouzených na propuštění ©2019 [online]. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-rapotice/o-nas/vykon-vezenstvi/priprava-odsouzenych-na-propusteni/>

8. Propuštění z výkonu trestu

Během výkonu trestu se všichni zaměstnanci věznice snaží vedením svých aktivit vytvářet předpoklady pro plynulý přechod odsouzených do samostatného způsobu života po propuštění. Úzce přitom spolupracují s příslušnými orgány sociálního zabezpečení. Ty jim zejména poskytují včas potřebné informace.⁵⁵

Vlivem vězeňského prostředí odsouzený ztrácí mnoho dovedností a návyků. Proto je potřeba pokračovat v podpoře a vedení i po propuštění, a to například poradenskou činností a pomocí v krizi. Samotné propuštění na svobodu také představuje určitou zátěž. Její míra se odvíjí od délky doby uvěznění. Propuštěný může prožívat tzv. „krizi svobody“, která je jakýmsi traumatem z náhlé a dost zásadní změny prostředí. Jedná se o období, kdy si propuštěný zvyká na odlišné prostředí, které má vyšší nároky na jeho samostatnost. Právě v této adaptační fázi nejčastěji dochází k recidivě. Úspěšnost adaptační fáze závisí na dalších faktorech. Roli hraje celkový charakter propuštěného a vnější okolnosti, do kterých spadají podmínky, do nichž se člověk vrací. Týkají se problematiky bydlení, možností práce, zachovaných sociálních vztahů apod.⁵⁶

Zátěž vyplývající z propuštění může zvyšovat fakt, že odsouzený po propuštění často nemá kam jít, nikam nepatří, nikdo na něj nečeká. Lepší výchozí situaci mají ti, kteří mají nějaký domov, ve kterém na ně někdo čeká. Ti, jež toto zázemí postrádají, často vyhledávají kontakt s bývalými spoluvězni, což zvyšuje riziko recidivy, avšak neexistuje nikdo jiný, kdo by propuštěné akceptoval.

Další problém souvisí s dlouhodobou deprivací individuálních potřeb ve vězení, která pak vede k jejich bezodkladnému uspokojení. Propuštěný chce rychle uspokojit potřeby, které ve vězení uspokojit nemohl. To je spojeno se zvýšeným rizikem vzniku nových problémů, např. v důsledku nepřiměřené sexuální aktivity či násilností pod vlivem návykových látek.⁵⁷

---

⁵⁵ GOJOVÁ, A. *Příručka pro metodiky sociální prevence a sociální kurátory*. 2007, s. 13-14.

⁵⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 2004, s. 821-822.

⁵⁷ Tamtéž, s. 823-825.

9. Trest odnětí svobody a jeho vliv na odsouzeného

Přestože v zákoně č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody je hned v úvodu uvedené, že trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného, nelze popřít skutečnost, že pobyt ve vězení je těžkou a stresující zkušeností, která značně ovlivňuje nejen samotného odsouzeného, ale také jeho nejbližší okolí.

9.1 Psychologické hledisko

Z psychologického hlediska představuje odnětí svobody pro jedince závažnou zátěžovou situaci. Jde o zvláště náročnou situaci zejména pro osoby, které se ve výkonu trestu nacházejí poprvé. Nejedná se pouze o aktuální zátěž z prostředí, ale často tíživějším je pocit nejistoty z budoucnosti (rodinné zázemí, ztráta práce apod.).⁵⁸

Stupeň zátěže na psychiku a míra schopnosti odsouzeného adaptovat se na vězeňské podmínky závisí nejčastěji na osobnosti odsouzeného, zda je připravený zvládat náročné životní situace, na jeho schopnosti adaptovat se, na ochotě poznat svou osobnost a ochotě změnit své chování či životní styl. Dále záleží na podmínkách výkonu trestu, např. o jaký typ vězeňského zařízení a sociální klima oddělení, do kterého je odsouzený uzavřen, se jedná. V neposlední řadě záleží také na jeho předchozí zkušenosti, zda je pro odsouzeného situace nová či se jedná o další výkon trestu

Pro ty, jež přechází do výkonu trestu odnětí svobody z výkonu vazby, je tato situace náročnou a dlouze protahovanou situací. Přesto však mohou pociťovat i jistou formu úlevy, obzvlášť mají-li možnost pracovat. Odsouzení, kteří nastupují do výkonu přímo, často prožívají počáteční šok ze ztráty svobody.⁵⁹

Adaptaci na podmínky výkonu trestu odnětí svobody lze podle Čepeláka rozdělit do pěti základních typů přizpůsobení.

Na realistickém přizpůsobení, tzn. jedinec, jenž je sociálně zralý a psychicky odolný vůči zátěži, se soustředí na vyhlídku podmíněného propuštění, je jí motivován ke změně chování.

Dále na agresivně nepřátelském přizpůsobení, které bývá namířeno jak proti personálu, tak proti spoluvězňům. Nejčastěji se projevuje ve formě ironizování, zesměšňování, zastrasování a fyzického napadání. Výchovná práce je v tomto případě

⁵⁸ SOCHŮREK, J. *Nástin vybraných problémů forenzní psychologie I. díl.* 2002, s. 70-71.

⁵⁹ Tamtéž, s. 72-74

složitá, jelikož vyžaduje důkladný rozbor příčin takového chování (většinou spočívají v problémech v minulosti – dětství, adolescence).

V případech, kdy se odsouzený „chlubí“ svou dosavadní trestnou činností, popřípadě tím, co spáchá, až se dostane na svobodu, se jedná o přizpůsobení se nepřiměřenou kompenzací.

Nejjednodušší způsob vypořádání se s pocitem viny je přizpůsobení se nepřiměřenou projekcí. Odsouzený se často brání odpovědnosti tvrzením, že za trestný čin může někdo jiný.

Posledním typem přizpůsobení se je přizpůsobení se únikem. Člověk plánuje, jak ve skutečnosti ze situace unikne. Tato adaptace únikem bývá často spojena s užíváním návykových látek jako je alkohol, drogy apod.

Pokud se s těmito typy přizpůsobení odborně nepracuje, může dojít ke zhoršení psychického stavu odsouzených. Výsledky výzkumů ukazují na výrazný nárůst negativních psychických změn v souvislosti s opakovaným či dlouhodobým pobytem ve výkonu trestu odnětí svobody.⁶⁰

9.2 Hledisko rodinných vazeb

Jednou z přirozených lidských potřeb je mimo jiné i potřeba být ostatními přijímán. Potřebujeme se cítit chťeni a potřebujeme vědět, že na nás někomu záleží. Jedním z pilířů spokojenosti je tedy mít s ostatními nějaký vztah, ať už se jedná o romantický či obecně mezilidský fungující. Absence vztahů způsobuje deprivaci, pocity osamělosti apod. Psychická pohoda plynoucí z uspokojení této potřeby předpovídá i budoucí chování dotyčného.⁶¹

Dle Špankové odsouzené nejvíce trápí odloučení od rodiny spolu s obavou o budoucnost. Bojí se, že kvůli značně omezenému kontaktu s rodinou jejich vzájemný vztah zeslábne až k úplnému vymizení, a to v závislosti na délce trestu. Kvůli této vidině se obávají, že bez rodiny je jejich budoucnost ještě více nepříznivá.

Vězení je jakýmsi uměle vytvořeným prostředím, ve kterém se odsouzení stávají citlivějšími, hlavně kvůli všudypřítomnému pocitu viny a hanby. Odsouzení se často kvůli těmto pocitům bojí udržovat s rodinou kontakt a nechtějí svou rodinu obtěžovat a přidělovat jí další starosti.⁶²

⁶⁰ ČEPELÁK, J. *Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni a příslušná doporučení*. 1969, s. 79-83.

⁶¹ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 2004, s. 22.

⁶² ŠPANKOVÁ, Jana. *Resocializácia odsúdených*. 2013, s. 44.

9.3 Hledisko psycho-sociální

Z výkonu trestu odnětí svobody plynou pro odsouzené různé negativní sociální důsledky. Nejčastějšími z nich jsou nebezpečí vzájemné demoralizace samotných vězňů (prizonizace, druhý život), zpřetrhání sociálních vztahů, zejména rodinných, sociální stigmatizace jako překážka resocializace, především při integraci do společnosti, narušení volných vlastností vězňů – sebeovládání, samostatnost, ukázněnost, schopnost rozhodovat se, gradace komplexu méněcennosti (zejména u mladistvých), růst zadluženosti, homosexuální orientace a změny v chování – např. posílení otrlosti, lhostejnosti, podlézavosti apod.

Mnozí odborní pracovníci jako jsou penologové, penitenciární psychologové a penitenciární pedagogové považují podmínky, které panují ve výkonu trestu, spíše za desocializační než resocializační. Ztráta základní sociální vazby na rodinu vede k hledání zázemí v homogenních kriminálních skupinách, které pak vedou k fixaci na vězeňskou známost, což za spolupůsobení návyku na vězeňské prostředí posiluje nesamostatnost a neschopnost najít si stálejší zaměstnání. Nepříznivě působí také délka výkonu trestu, protože tato skutečnost má podstatný negativní vliv na ztrátu rodinného zázemí, od něhož se vše odvíjí.⁶³

9.4 Prizonizace

Dalším problémem souvisejícím s tímto tématem je problém prizonizace, který vzniká v důsledku izolace kriminálně se chovajících jedinců od zbytku společnosti. Jedná se o situaci, kdy jsou recidivní pachatelé za své činy trestáni postupně zvyšující se sazbou trestu.

Je to nechtěný důsledek toho, že jsou odsouzení tak navyklí na vězeňský život s jeho zajetým řádem, že postupem času nejsou schopni se zapojit do normálního života se všemi jeho úskalími a pravidly.

Prizonizace je ovlivněna délkou pobytu ve vězení, prioritami vězně a intenzitou kontaktu s lidmi ve vězení. Člověk se mění jak z psychologického, tak sociálního hlediska. Ze svobodného člověka se stává celoživotním vězněm, mění se mu životní hodnoty a priority, což komplikuje případnou resocializaci. Je zapotřebí velké motivace např. v podobě rodiny, aby se k tomuto procesu vůbec odsouzený odhodlal.⁶⁴

---

⁶³ SUCHÝ, O. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon*. 1992, s. 35-37.

⁶⁴ SOCHŮREK, J. *Nástin vybraných problémů forenzní psychologie I. díl*. 2002, s. 73-75.

10. Vztahy s rodinou

Rodina je nejdůležitější sociální jednotkou, která ovlivňuje celý náš život. Už od narození máme svou rodinu, která nás formuje a utváří naše myšlení, a tím i naše činy. V zájmu většiny lidí je udržovat s touto jednotkou dobré vztahy a navzájem si pomáhat. Rodina hraje významnou roli při formování našich zásad a hodnot.

Podle Langmeiera a spol. potřebujeme rodinu i v dospělosti. Ať se stane cokoli, je tu rodina, která představuje zázemí, do kterého se můžeme vrátit, kde nás členové vyslechnou a pomůžou. Tvoří ji lidé, které známe po velkou část našeho života, kteří s námi soucítí a znají nás. Proto je rodina jen těžko nahraditelná jinými sociálními jednotkami. Dalo by se říct, že hlavní funkcí rodiny jakožto sociální skupiny je funkce podpůrná.

V ideálním případě by měla rodina podporovat jedince v průběhu celého jeho života. Pomáhat mu s jeho problémy, snažit se mu být oporou, vést ho k vytvoření hodnot a postojů, které se slučují s rodinným životem a motivovat ho k tomu, aby dělal věci prospěšné pro rodinné prostředí.⁶⁵

Další odstavce jsou zaměřené na to, do jaké míry je podpora a motivace rodiny důležitá u odsouzených a jak významnou roli hraje při jejich rozhodování a činech.

10.1 Vliv rodiny na odsouzeného

Ve výkonu trestu dochází k vzájemnému ovlivňování mezi odsouzenými a rodina je dalším ze subjektů, který podporuje účel trestu nebo naopak pobyt ve věznici znesnadňuje.

Udržovaný kontakt vězňů s jejich rodinami má velký význam. Dokáže snížit škodlivé účinky uvěznění a psychicky pomáhá odsouzenému. Odsouzený má právo na dvě návštěvy měsíčně, každou po dobu 90 minut. Ideální by však bylo, kdyby byly návštěvy s rodinou umožněny jednou týdně.⁶⁶

Návštěvy blízkých působí jako motivace odsouzených k dobrému chování přímo ve věznici, poněvadž dle zákona má odsouzený nárok získat jako odměnu mimořádné zvýšení trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin. Může získat povolení opustit věznici až na 24 hodin, v některých případech dokonce přerušit výkonu

---

⁶⁵ LANGMEIER, J., BALCAR, K. a ŠPITZ, J. *Dětská psychoterapie*. 2010, s. 122.

⁶⁶ BĚLÍK, V., HOFERKOVÁ, S., RASZKOVÁ, T. *Rodina v kontextu penitenciaristiky*. 2014, s. 15.

trestu. Rizikem v těchto případech je, že se odsouzený nevrátí zpět do výkonu trestu kvůli touze zůstat s rodinou a blízkými.⁶⁷

Způsoby, kterými lze s rodinou během uvěznění udržet kontakt, jsou ve formě návštěv, telefonátů nebo dopisů. Telefonování je však možné pouze tehdy, když má odsouzený dostatek peněz na jeho zaplacení, jinak rodina dovnitř vězení zavolat nemůže. Stejně tak u dopisů je potřeba známky a korespondence navíc prochází kontrolou. Odsouzený tak nemůže svobodně sdílet své pocity a emoce, a důsledkem toho se rodina v mnohých případech stává pouze jakýmsi zdrojem posílání balíků. Pro realizaci návštěv je také nutné mít finanční prostředky na cestu. Proto i přes zájem obou stran není vždy snadné rodinný kontakt udržet. Přerušení rodinných vztahů přitom mnohdy v odsouzeném vyvolá beznaděj či apatii a neochotu dodržovat vnitřní předpisy.⁶⁸

Ze všeho výše uvedeného je zřetelné, že rodina hraje jednu z nejvýznamnějších rolí při resocializaci odsouzeného. Její vliv může rozhodnout, zda u odsouzeného dojde k recidivě či nikoli. Mezi pozitivní vliv můžeme řadit podporu, pocit sounáležitosti a jistoty, možnost zázemí či motivace k plnění zacházení.

Často se ale stává i důvodem, proč jsou odsouzení ve věznicích. Jedná se nejčastěji o nelegální nabytí peněz pro nákup drahých dárků, k zabezpečení rodiny apod. Odborníci tyto důvody s odsouzenými rozebírají a snaží se je do budoucnosti eliminovat.⁶⁹

10.2 Vliv odsouzení na rodinu

Odsouzení a následné uvěznění nemá vliv jen na samotného pachatele, ale značně ovlivňuje i celou jeho rodinu a nejbližší okolí. Náhle se naruší křehké rodinné vztahy. Jeden den vztahy v rodině fungují tak jak mají – nabízejí fyzické i emocionální zázemí, druhý den je odsouzený od rodiny odtrhnut na neurčitou dobu.

Tento stav působí ve velké míře také na sociální postavení rodiny. Může dojít k odsouzení a zavržení rodiny či k úplnému vyloučení z kolektivu známých. Rovněž to platí i u dětí ve školním kolektivu. Děti jsou kvůli uvěznění svých rodičů mnohdy obětmi posměchu, šikany a ztrácejí své kamarády.⁷⁰

Často se stává, že odsouzenému se ve výkonu trestu rozpadne manželství či ho rodina zavrhne. Tím ztrácí potřebné zázemí a spolu s ním i motivaci ke změně. Proto je

---

⁶⁷ BĚLÍK, V., HOFERKOVÁ, S., RASZKOVÁ, T. *Rodina v kontextu penitenciaristiky*. 2014, s. 21.

⁶⁸ RASZKOVÁ, T. a HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie II*. 2014, s. 59-61.

⁶⁹ BĚLÍK, V., HOFERKOVÁ, S., RASZKOVÁ, T. *Rodina v kontextu penitenciaristiky*. 2014, s. 24-25.

⁷⁰ Tamtéž, s. 35.

velice důležité, aby se odsouzený při výkonu trestu snažil udržet kontakt s rodinou a posiloval již vzniklé sociální vazby.⁷¹

Jedním z častých případů negativního vlivu odsouzení na rodinu je, že odsouzení požadují po rodině posílání zakázaných věcí do věznice a tím je vystavují možným nepříjemnostem. U většiny odsouzených se vztahy s rodinou v průběhu výkonu trestu zhoršují. Odsouzení zažívají pocity nejistoty, neví, co se doma děje, podezírají své blízké, obviňují apod.⁷²

Vysoce znatelný dopad na rodinu je finančního charakteru. V situaci, kdy před uvězněním obývali domácnost jen dva partneři, tak změna není tak znatelná, ale v případě dětí se jedná o citelnou ztrátu jednoho příjmu v domácím rozpočtu. Matky samoživitelky nemají kapacitu poskytnout svým dětem potřebný komfort a děti tím trpí. Nad rámec toho jsou také nuceny hradit výdaje plynoucí z uvěznění partnera. Mezi tyto výdaje počítáme korespondenci, telefonáty, balíky a výdaje spojené s cestou na návštěvy.⁷³

10.3 Vliv odsouzení rodiče na dítě

V článku od dvojice Murray a Farrington je uvedeno, že u dětí je významným rizikovým faktorem pro vznik asociálního chování právě uvěznění jednoho z rodičů. Tyto děti mnohem častěji trpí psychickými problémy, chodí za školu, užívají návykové látky a páchají trestnou činností. Tato fakta pak později často vedou k jejich nezaměstnanosti, která je způsobena absencí zodpovědnosti a pracovních návyků. Z článku jasně vyplývá, že tyto děti jsou ohroženy mnohem více než děti z běžných rodin.

Jsou považovány za děti v riziku. Jejich socializace se považuje za rizikově ohroženou nebo dokonce blokovanou. Jejich dospívání je provázáno řadou překážek a nepříjemností. Ty negativně působí na psychický a sociální vývoj. Je potvrzené, že děti mnohem hůř reagují na uvěznění matky než otce. Ještě hůř reagují na dlouhodobé uvěznění.⁷⁴

Jednou z nepříjemností této situace je hledání vhodného způsobu, jak vysvětlit dítěti, co se s jeho rodičem stalo. O většinu se stará druhý rodič, ale často se také stává,

⁷¹ RASZKOVÁ, T. a HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie II.* 2014., s. 70.

⁷² BĚLÍK, V., HOFERKOVÁ, S., RASZKOVÁ, T. *Rodina v kontextu penitenciaristiky.* 2014, s. 38.

⁷³ Tamtéž, s. 42.

http://www.academia.edu/653783/The_effects_of_imprisonment_on_families_and_children_of_prisoners

⁷⁴ MURRAY, J., FARRINGTON, D. *The effects of parental imprisonment on children.* [online] 2008 [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/715e/0c5bbfc1d62c118da32480d7250a44e06475.pdf>

že jiné přejdou do péče svých prarodičů. Separace od rodiče může způsobit postupné odcizení až ztrátu citového vztahu k rodiči a mnohdy vyvolává separační úzkost.⁷⁵

Negativní důsledky odloučení na děti mohou mírnit návštěvy rodičů ve vězení. Jejich realizace je však pro většinu z nich komplikovaná. Děti s sebou musí mít doprovod, věznice bývají daleko a roli hrají také finanční náklady na dopravu. Dětské domovy zase nemají dostatek personálu, který by mohl děti doprovázet.

Český helsinský výbor je jednou z mála organizací, která organizuje návštěvy dětí ve věznicích. Jeho činnost přesahuje 10 let. Snaží se o navazování kontaktů, zlepšování podmínek návštěv apod. Výbor dostává příspěvky z fondu Ministerstva práce a sociálních věcí, část peněz si však musí shánět sám.

Sjednaný minibus vyzvedává děti v místech bydliště a odváží je do věznice. Organizované návštěvy probíhají v místnosti s dětským koutkem. Matky sedí se svými dětmi u stolků a mají s nimi možnost strávit až 3 hodiny. Některé ženy sedí s pracovníci výboru a vyjednávají další návštěvy.

Návštěvy mohou znepríjemňovat podstupování dětí bezpečnostními procedurami, které jsou stejné jako u dospělých. Je potřeba projít skenerem, odevzdat všechny nepovolené předměty a zamknout je do skříňky. Pro některé děti obzvláště ty mladší se může jednat o psychicky náročnou situaci. Některá pravidla jsou velmi přísná a záleží na každém dozorcí, jak k nim přistupuje. Například se stává, že děti chtějí rodičům udělat radost, napečou nějaké pokrmy, ale nejsou s nimi z bezpečnostních důvodů vpuštěny dovnitř.⁷⁶

---

⁷⁵ MATOUŠEK, O. a PAZLAROVÁ H. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. 2014, s.43.

⁷⁶ FAJTOVÁ, M. „*Příště přivezu štrúdl. „Jak těžké je pro dítě navštívit mámu ve vězení?*“ [online] 2005, [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: https://wave.rozhlas.cz/priste-privezu-strudl-jak-tezke-je-pro-dite-navstivit-mamu-ve-vezeni-6529494?fbclid=IwAR1JQ5j-U0wT-rRYnwwyXyxreZbIhYdQ6_4zDEMTT4tY1SnxqM502c5LmeU

11. Problémy po propuštění

Po opuštění bran vězení se odsouzení mnohdy po návratu domů potýkají s negativními reakcemi společnosti. Okolí je vnímá jako kriminálníky, dívá se na ně skrz prsty a jejich osud ho nezajímá. Situaci jim neulehčují ani další problémy, které na ně čekají a se kterými se musí vypořádat. Největší podporu by v tuto chvíli měla představovat rodina a nejbližší přátelé. Ne každému, ale rodina zůstala, ať už vlivem odsouzení či ji nikdy neměl.

Propuštěným se snaží různými službami pomoci nevládní organizace, které působí v prevenci recidivy prostřednictvím podpory odsouzených už ve vězení. Zprostředkovávají jim informace o jejich právech a povinnostech, nabízejí dluhové poradenství, pomáhají s hledáním pracovního uplatnění atd.

Jednou z klíčových náplní je i pomoc s hledáním zaměstnání pro propuštěné. Výhodou spolupráce s těmito organizacemi pro zaměstnavatele je, že od nich může získat kontakty na vhodné kandidáty. Je žádoucí, aby zaměstnavatel zůstal v kontaktu s organizací i po navázání pracovněprávního vztahu s osobou s kriminální minulostí, kvůli další péči a pro případnou pomoc při hledání náhrady, pokud by bylo nutné spolupráci z jakéhokoliv důvodu ukončit.

Mezi nejznámější nevládní organizace, které působí v tomto odvětví patří Armáda spásy, která například zajišťuje propuštěným ubytování ve svých azylových domech. RUBIKON Centrum, z.s. se formou poradenství a asistence zabývá problematikou resocializace v souvislosti se zaměstnáváním, a rovněž provozuje sociální podnik, kde zaměstnává osoby se záznamem. Lighthouse o.s. nabízí pomoc při komunikaci s Vězeňskou službou, soudy a dalšími orgány státní správy. Podrobněji se ve spolku zaměřují na problematiku dluhů a exekucí s jejich dopadem na život odsouzených a jejich rodiny. Nová Šance, z.s. zajišťuje mužům po skončení trestu přístřeší, materiální pomoc a základní poradenství, v roce 2016 byl dokončen projekt „Probační dům“. Člověk v tísni mimo jiné pomáhá vyřešit problémy s exekucí. Snaží se zastavit exekuční řízení v případech, že probíhá na základě neplatných rozhodčích nálezů nebo zajišťuje slučování jednotlivých exekucí. Další z organizací, která pomáhá odsouzeným s dluhy je Za branou, z.s.⁷⁷

---

⁷⁷ RYCHLÁ, K. *Postpenitenciární péče v ČR se zaměřením na nevládní neziskové organizace*. 2008, s. 63-68.

12. Problém recidivy

Nejčastějšími příčinami recidivy jsou obtížná zaměstnatelnost jedince, která je způsobená absencí pracovních návyků, vysoká zadluženost a z toho plynoucí pravděpodobnost bezdomovectví. Špatné uplatnění na trhu práce se osob s trestní minulostí týká i v této době, kdy firmám chybějí zaměstnanci na méně kvalifikovaných pozicích. I na popeláře je nutné mít čistý trestní rejstřík, protože dostává klíče od domů.⁷⁸

Dalším faktorem, který hraje v otázce zaměstnávání roli je ten, že většina odsouzených má pouze základní vzdělání nebo vyučení bez maturity. Což má za následek, že nerozumí právním a jiným administrativním dokumentům. Mnoho osob opouštějících výkon trestu nemá tušení, jak například sepsat životopis či motivační dopis.⁷⁹

V další řadě je zapotřebí řešit zadlužení a lichvu. Lidé se dostávají zpět do vězení kvůli tzv. dluhové pasti. Ve vězení svůj závazek těžko splatí, takže na ně pak čeká po propuštění. Zmapování dluhů by měl být jeden ze zásadních kroků hned poté, co jsou vyřešeny základní potřeby jako „kde bydlet“, „co jíst“ a „kde a jak hledat práci“.

Jde o začarovaný kruh, ze kterého je velmi problematická cesta ven. Propuštěný má dluhy, nemá ale prostředky na jejich splácení, tak porušuje zákon, aby si finance opatřil. Jde za to do vězení, a když ho propustí, tak tam na něj dluhy opět čekají většinou v ještě větší míře.

V následujících kapitolách jsou podrobněji rozebrány jednotlivé příčiny recidivy.

---

⁷⁸ TRÖSTER, M. *Čistý trestní rejstřík všichni zaměstnavatelé nevyžadují* [online] 2013, [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: https://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/cisty-trestni-rejstrik-vsichni-zamestnavatele-nevyzaduji-20130206.html

⁷⁹ KOPOLDOVÁ, B. *Zkušenosti z dosavadní praxe zaměstnávání propuštěných*. In: Umístování bývalých vězňů po výkonu trestu na pracovní trh (Záznam ze semináře) [online]. 2012 [cit. 2019-03-01] Dostupné z: http://katolickezeny.cz/wp-content/obsah/Senat_seminar_zaznam_casti.pdf

13. Problém ubytování

Propuštění, kteří nemají zázemí, do něhož by se mohli vrátit, řeší po propuštění primárně problém ubytování. Možností dočasného ubytování existuje několik.

První z možností je ubytování v azylových domech. Pro umístění do azylového domu je zapotřebí kontaktovat sociálního kurátora. Je nutné si o pobyt zažádat a podmínkou po přijetí je rozhovor se sociálním pracovníkem azylového domu a je potřeba mít s sebou platný OP či jiný doklad, popřípadě potvrzení o bezinfekčnosti. Během pobytu je žádoucí aktivně pracovat na změně nepříznivé životní situace a dodržovat místní pravidla. Azylové domy bývají zvláště pro ženy, matky s dětmi, rodiny a muže.

Noclehárna je další možností, kdy s hledáním nejbližší noclehárny může rovněž pomoci sociální kurátor. Je obvyklé, že noclehárny mají omezenou provozní dobu (19:30-06:00). Podmínkou je doklad totožnosti a není poskytováno osobám, které jeví známky užití návykových látek.

Levné ubytovny nabízí krátkodobé i dlouhodobé ubytování, kde dlouhodobé je finančně výhodnější. V některých případech lze po domluvě s majitelem nahlásit ubytovnu jako místo trvalého pobytu.

Jako pomoc při řešení nepříznivé situace můžou pomoci příspěvky na bydlení, o který se žádá na oddělení dávek státní sociální podpory v místě trvalého bydliště. Podmínkou pro získání této podpory je trvalé bydliště a právní vztah k bytu, na který se žádost podává, nejčastěji nájemní smlouva. Podporu lze pobírat i jako zaměstnaný.

Dále lze zažádat o tzv. doplatek na bydlení. Jedná se o dávku hmotné nouze. Osoba, jež o dávku žádá, musí být považována za osobu v hmotné nouzi a nejdříve musí zažádat o dávku příspěvek na živobytí. Pobírání není vázáno na trvalé bydliště, tudíž lze o dávku žádat jak na ubytovnu, tak na azylový dům.

Příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení lze pobírat i současně.⁸⁰

---

⁸⁰ RUBIKON Centrum. *Kroky na svobodě*. ©2018 [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: https://www.rubikoncentrum.cz/wp-content/uploads/2018/10/2018_10_brozura_Kroky-na-svobode_update.pdf

14. Problém nezaměstnanosti

Většině odsouzeným po propuštění částka, se kterou disponují nestačí na pokrytí základních potřeb. Další z priorit by tedy mělo být hledání práce. Odsouzenému se nabízí několik možností. Nalézt si zaměstnání svépomocí či s pomocí blízkých a přátel nebo se vrátit do původního zaměstnání, pokud taková možnost existuje. Osobám uvědomujícím si své nepříznivé situace mohou pomoci sociální kurátoři a neziskové organizace. Z průzkumů vyplývá, že je důležité nalézt práci co nejdříve, a to nejlépe do šesti měsíců. V opačném případě se výrazně zvyšuje riziko recidivy.⁸¹

14.1 Stigmatizace při hledání zaměstnání

Tento problém je jeden z největších, se kterým se propuštění potýkají při hledání zaměstnání. Kriminální minulost představuje značné znevýhodnění osoby na trhu práce v podobě existence záznamu o odsouzení a uloženém trestu v evidenci Rejstříku trestů.

Záznam je velkou překážkou v přijetí osoby do zaměstnání, přestože tato dřívější trestná činnost nijak věcně nesouvisí s pracovní pozicí, o niž se uchazeč zajímá. Dřívější prohřešek by měl být považován vykonáním uloženého trestu za odčiněný. Přesto osoby s kriminální minulostí trpí předsudky a odsuzováním, ačkoliv daný prohřešek nemusí mít vliv na jejich schopnosti a dovednosti pro výkon konkrétní pracovní činnosti.⁸²

Právě stigmatizace osob s trestní minulostí a ztížený postup k pracovním příležitostem tyto osoby vede často do situace, kdy jsou nuceni páchat další trestní činnost, a to zejména majetkového charakteru. Důsledkem je, že stigma zapřičiňuje minulé se trestu s účinkem a nápravu jednotlivce zmaří.⁸³

Drtivá většina zaměstnavatelů o pracovníky, kteří vyšli z vězení, nemá zájem. I pro výkon například pomocného dělníka na hřbitově musí mít člověk čistý výpis z rejstříku trestů. Zaměstnavatelé neřeší, za co konkrétně dostal odsouzený trest, jelikož na výpise je uvedený pouze holý záznam.⁸⁴

---

⁸¹ KOPOLDOVÁ, B. *Zkušenosti z dosavadní praxe zaměstnávání propuštěných*. In: Umísťování bývalých vězňů po výkonu trestu na pracovní trh (Záznam ze semináře) [online]. 2012 [cit. 2019-03-02] Dostupné z: http://katolickezeny.cz/wp-content/obsah/Senat_seminar_zaznam_casti.pdf

⁸² ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. 2002, s. 95.

⁸³ Tamtéž, s. 97

⁸⁴ HOVORKOVÁ, K. *Nemohou sehnat práci. Bez ní ovšem propuštění nový život nezačnou* [online]. 2013 [cit. 2019-03-17] Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/hypoteky-a-pujcky/navrat-z-vezeni-prace.A130314_1899881_podnikani_zuk

Dle průzkumu společnosti LMC na žádné pracovní místo nepřijímá odsouzené až 48 % zaměstnavatelů. Devět procent firem přímo vyžaduje trestní bezúhonnost v závislosti na obsazované pozici a dalších 20 % posuzuje potenciálního zaměstnance dle závažnosti spáchaného činu. Obsah trestního rejstříku se výjimečně řeší jen u 8 % zaměstnavatelů a pouze čtvrtina firem se o něj nezajímá vůbec.⁸⁵

Proto tak jako nelze automaticky předpokládat, že každá osoba se záznamem je odhodlána vést po odsouzení pořádaný život, tak by se na ni nemělo hledět na druhou stranu s neopodstatněnými předsudky. Neziskové organizace se snaží být propuštěným podporou při hledání zaměstnání. Cílem podpory zaměstnávání těchto osob je umožnit práceschopným a odhodlaným lidem v obtížné sociální situaci nalézt uplatnění a umožnit jim nový start.

Zaměstnávání těchto osob přináší i další prospěch. Zajištění stálého příjmu osoby s kriminální minulostí může přispět k faktické vymahatelnosti náhrady škody, kterou tato osoba svou trestnou činností způsobila. Zaměstnavatel, který zaměstná osobu s trestní minulostí, tak nepřímo přispívá k odčिňování negativních dopadů trestné činnosti na oběti. S tím se pojí i fakt, že díky snížení procenta recidivy se rovněž i snižují náklady státu na nová trestní řízení a výkony trestu odnětí svobody.⁸⁶

Širším záměrem je naučit zaměstnavatele, aby nepřehlíželi jinak vhodné potenciální zaměstnance jen proto, že tito lidé v minulosti udělali chybu, za kterou pykají mnohdy i celý život. Dále jim vysvětlit, že si tito lidé zaslouží dostat novou šanci a lze v nich nalézt schopné a spolehlivé zaměstnance.

Zaměstnavatel, který projeví zájem o zaměstnávání těchto osob, by měl mít možnost získat veškeré relevantní informace o možnostech a úskalích, které se s touto problematikou pojí. Měl by získat nejvyšší možnou úroveň podpory a součinnosti při hledání vhodných zaměstnanců, s ohledem na jejich profesní a osobnostní profil.

Pomocnými subjekty zaměstnavatelům jsou zejména Úřad práce a sociální kurátor příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností. K tomu existuje možnost obrátit se na některou z neziskových organizací, které v této oblasti podpory působí. Díky kontextu, který subjekty znají, můžou jak zaměstnavateli, tak klientovi pomoci. Se zaměstnavatelem komunikují a doporučují mu konkrétního klienta.⁸⁷

---

⁸⁵ DLOUHÁ, P. *Mám záznam v rejstříku trestů a hledám práci: Nenechte se diskriminovat* [online] 2017, [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/pracovni-pomer/322647-mam-zaznam-v-rejstniku-trestu-a-hledam-praci-nenechte-se-diskriminovat>

⁸⁶ MAKOVCOVÁ, K. *Pracovní integrace po propuštění z výkonu trestu*. České vězeňství: Čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci [online]. 2014, s. 15-16 [cit. 2019-03-17].

⁸⁷ MAKOVCOVÁ, K. *Pracovní integrace po propuštění z výkonu trestu*. České vězeňství: Čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci [online]. 2014, s. 15-16 [cit. 2019-03-17].

Další relevantní průzkum provedla vězeňská služba v Rýnovicích. Průzkum měl zjistit, nakolik jsou firmy ochotné zaměstnávat propuštěné z výkonu trestu. Oslovila celkem 300 firem, dotazník vyplnilo zhruba 150. Z průzkumu vyšlo, že propuštěné je ochotno zaměstnávat 70% dotázaných společností.

Z průzkumu vyplynulo možné řešení nezaměstnanosti propuštěných, jež navrhl Svaz průmyslu a dopravy ČR. Doporučuje firmám zaměstnávat odsouzené během výkonu trestu, z důvodu možného prověření odsouzeného. Výhodou pak je, že po propuštění je dotyčný již zaškolený, není nováčkem, který by se musel od začátku zaškolovat. Pro odsouzeného to zase znamená zachování si pracovních návyků a možnost částečně splácet své závazky.

Jednou ze zúčastněných firem, liberecká firma Mocca zaměstnávala v roce 2016 kolem deseti vězňů, z nichž několik poté zaměstnala na plný úvazek po vypršení trestu, jelikož pro ni bylo výhodné, že již byli zaučení.⁸⁸

14.2 Instituce a jejich funkce při pomoci hledání zaměstnaní

První z institucí, na které se lze obrátit při snaze řešit problém nezaměstnanosti, je Úřad práce ČR. Úřad práce zaměstnává vězně ve vlastním provozu a ve střediscích hospodářské činnosti. Komunikuje se zaměstnavateli a má přehled o volných pracovních kapacitách odsouzených a v rámci výstupních oddělení věznic pomáhá těm, jejichž pobyt ve věznici se blíží ke konci.⁸⁹

Propuštění se mohou dále obrátit na sociálního kurátora obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Jedná se o zaměstnance úřadu, do jehož agendy spadá péče o osoby ohrožené sociálním vyloučením. Poskytuje sociální služby podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, jmenovitě podle ustanovení § 92 a může být v kontaktu s odsouzeným ještě před skončením výkonu trestů.⁹⁰

---

⁸⁸ Šance najít práci je pro vězně větší, musí ale řešit své problémy ©2018 [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sance-najit-praci-je-pro-vezne-vetsi-musi-ale-resit-sve-problemy/1616930?fbclid=IwAR2vHMqM321WgiDXWV0qXtCMTXfPc34NGfzG5CsSfCW6UrdzT9HkFEad3I>

⁸⁹ Metodika pro prevenci trestní recidivy formou podpory zaměstnávání a profesního rozvoje osob se záznamem v evidenci Rejstříku trestů a osob ve výkonu trestu odnětí svobody v rámci veřejných zakázek [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/02/Metodika-SOVZ.pdf>

⁹⁰ Srov.: Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. § 92.

14.3 RUBIKON Centrum

RUBIKON Centrum je nezisková organizace, která pomáhá bývalým vězňům se začleněním do společnosti. Pracovníci centra potvrzují, že lidé po návratu z vězení mají velmi těžkou pozici na trhu práce a ve společnosti. Tato organizace, která je financována hlavně z Evropského sociálního fondu, nabízí svým klientům profesní podporu, pracovní agenturu a dluhovou poradnu v jednom. V současné době je dotováno na 46 projektů, které pomáhají lidem v České republice se začleňováním do společnosti. Seznam projektů je na webových stránkách fondu.⁹¹

Pracovníci organizace uvádějí, že většina odsouzených vracejících se z výkonu trestu má zpřetrhané vazby. Nutně tak potřebují pomoc se začleněním do společnosti. Sociální kurátoři stíhají pouze úřednickou práci a na ostatní záležitosti jim nezbývá čas. Pracovníci tedy fungují jako takoví „profesionální kamarádi“.

A jak takové "kamarádství" vypadá? Pomáhá se například s hledáním bydlení, motivuje se k aktivitě, samostatnosti, pomáhá se najít práce, doprovází se na úřady nebo se zajišťuje psychologická pomoc.

Každý měsíc organizace kontaktuje zhruba čtyřicet nových klientů z řad propuštěných. Klienti mohou posílat své životopisy e-mailem bez nutnosti osobní návštěvy. V případě, že se objeví vhodná pracovní nabídka, poradci je kontaktují ještě před samotným příjmem.

"Zrovna mám klienta, který nemá nikoho blízkého, trpí pocitem viny a špatně snáší reakce společnosti na to, že byl ve vězení. Dohodli jsme se tedy, že najdeme psychologa, ke kterému bude docházet," vypráví pan Roman a dodává: *"Není to tak, že bychom za klienty všechno dělali. My je nasměrujeme a chceme, aby se o to další postarali sami, aby se naučili normálně žít."* Pan Roman současnosti pomáhá zhruba šesti lidem, přičemž většina byla ve vězení kvůli majetkovým deliktům.⁹²

---

⁹¹ RUBIKON Centrum. *Máte záznam v rejstříku trestů [online]*. 2012 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <<http://www.rubikoncentrum.cz/hledam-praci.php>>

⁹² HOVORKOVÁ, K. *Nemohou sehnat práci. Bez ní ovšem propuštění nový život nezačnou [online]*. 2013 [cit. 2019-03-17] Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/hypoteky-a-pujcky/navrat-z-vezeni-prace.A130314_1899881_podnikani_zuk

14.3.1 Pomoc s životopisem

V pracovní agentuře, která je klientům k dispozici, získávají klienti přehled o pracovních nabídkách. Nabízí se jim pomoc při vytváření životopisu a motivačního dopisu. Získávají tipy na to, jak se připravit na pracovní pohovor a naučí se mluvit před zaměstnavatelem o své trestní minulosti.

Díky pracovní agentuře nastoupilo do zaměstnání již 70 % klientů a 80 % z nich setrvalo v práci i po skončení zkušební doby. Rubikon Centrum spolupracuje s 16 zaměstnavateli, např. z oboru stavebnictví, údržby zeleně a služeb.⁹³

14.3.2 Pomoc s přípravou na pracovní pohovor

S projektem Pohovory nanečisto začala organizace od roku 2013, kdy se inspirovala anglickou neziskovou organizací Working chance.

V roce 2018 zkusila organizace realizovat projekt i ve věznicích, a to konkrétně ve věznici Horní Slavkov. Projekt je přínosný pro obě strany. Jedná se o tzv. férový nábor pro obě strany v prostředí věznice, ve kterém se kandidát cítí komfortně a nebojí se tak mluvit o své trestní minulosti. Zaměstnavatel se na ptá jen na věci, které jsou důležité pro nabízenou pozici. Díky pohovorům zaměstnavatelům odpadne práce při pročitání výpisů z rejstříku trestů, které jsou kvůli výčtu paragrafů mnohým nesrozumitelné. Další výhoda vyplývá z faktu, že se zaměstnavatel má šanci během krátké chvíle seznámit s několika prověřenými kandidáty od RUBIKON Centra. Ačkoliv reálná nabídka zaměstnání není primárním účelem těchto pohovorů, velmi často se stává, že kandidát zaměstnavatele natolik zaujme, že projeví zájem ho reálně zaměstnat.⁹⁴

14.3.3 Příklad úspěšného nalezení zaměstnání

Konkrétní příklad, jak si odsouzení po propuštění nalézají práci představuje paní Marie. Paní Marie strávila ve vězení celých 14 let. Po propuštění pobírala po dobu 5 měsíců podporu v nezaměstnanosti. Poté se přes přítelkyni dozvěděla o konkurzu na volné místo asistentky v RUBIKON Centru.

---

⁹³ HOVORKOVÁ, K. *Nemohou sehnat práci. Bez ní ovšem propuštění nový život nezačnou* [online]. 2013 [cit. 2019-03-17] Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/hypoteky-a-pujcky/navrat-z-vezeni-prace.A130314_1899881_podnikani_zuk

⁹⁴ ŠMUDLOVÁ, B. *Vedou Pohovory nanečisto. Bývalým trestancům pomáhají najít práci* [online]. 2018 [cit. 2019-03-18] Dostupné z: https://www.idnes.cz/karlovy-vary/zpravy/rozhovor-milan-rohac-vezni-pohovory-nanecisto-trh-prace-zamestnani-rubikon-pracovni-agentura.A180430_398668_vary-zpravy_ba?

"Zrovna jsem dokončila rekvalifikační kurz práce na počítači, tak jsem si řekla, že to zkusím. Poslala jsem životopis a oni mě pozvali na pohovor. A pak mi volali, že mě vzali. Byla jsem vážně šťastná. Najít práci, když máte zápis v rejstříku trestů, je skoro nemožné," říká mladá žena.

Před nástupem do výkonu trestu navštěvovala zdravotnickou školu, tu však nedokončila. Za finanční pomoci rodičů ve vězení úspěšně absolvovala obchodní akademii spolu s maturitní zkouškou. V RUBIKON Centru obstarává běžné kancelářské práce na plný úvazek. Ačkoliv se toho obávala, tak se v práci nikdo k její minulosti nevrací. Samozřejmě, že je to také díky tomu, že se RUBIKON Centrum stará o začleňování lidí se záznamem v trestním rejstříku. Ale ani jinde, jako na úřadech či v agenturách neměla zatím problém.

"Důležité je, jak k ostatním přistupujete. Já jsem silná hlavně díky rodinnému zázemí, které mám. Rodiče za mnou celou tu dobu stáli a dělají to pořád. To řada propuštěných nemá," dodává Marie. Ke své minulosti se nechce vracet. *"Je to prostě za mnou. Teď mám nový život a s partnerem čekáme miminko, na které se ohromně těším."*

Paní Marie je výjimkou, která potvrzuje pravidlo. Spousta propuštěných ale bohužel takové štěstí nemá.⁹⁵

14.4 Spolek Lighthouse

Spolek Lighthouse založený v roce 2010 jako občanské sdružení si klade za svůj hlavní cíl pomoc jak odsouzeným ve vazbě a ve výkonu trestu, tak i jejich rodinám a přátelům. Jedním z pilířů jejich pomoci je pomoc při komunikaci s Vězeňskou službou, soudy a dalšími orgány státní správy.

Brzy po založení se jejich činnost rozšířila na možnosti podání záruk v rámci podmíněných propuštění, bydlení, návštěvy úřadů, vyřizování dokumentace, řešení rodinných problémů spojených s dlouhým odloučením, správné využití volného času a nalezení smyslu života. Více se ve spolku zaměřují na problematiku dluhů a exekucí s jejich dopadem na život odsouzených a jejich rodiny. Od roku 2013 dokonce sledují jednotlivé trestní kauzy a případy, u kterých je shledáno pochybení ze strany soudů a státních úřadů při jejich řešení.

---

⁹⁵ HOVORKOVÁ, K. *Nemohou sehnat práci. Bez ní ovšem propuštění nový život nezačnou* [online]. 2013 [cit. 2019-03-17] Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/hypoteky-a-pujcky/navrat-z-vezeni-prace.A130314_1899881_podnikani_zuk

V současné chvíli je spolek v kontaktu se zhruba stovkou klientů. Od úřadu práce získá práci jen hrstka z nich. Navíc jen díky dotačním programům, ze kterých je stejně po pár měsících propustí.⁹⁶

14.5 Nová šance, z. s.

Dobrovolná, nevládní, nepolitická a nezisková organizace Nová šance, z. s. sídlí v areálu bývalých kasáren v Ostravě a působí především na severní Moravě a Slezsku. Zabývá se zejména postvězeňskou péčí, která se zaměřuje na hledání účinných forem snižování recidivy a efektivnější adaptaci propuštěných mužů z výkonu trestu. Pomáhá také lidem bez domova. Finanční podporu získávají od Moravskoslezského kraje, statutárního města Ostrava a od města Hlučín.⁹⁷

Posláním organizace a jejího azylového domu je vytvoření zázemí k řešení nepříznivé životní situace u mužů propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody. Usilují o to, aby jejich klienti našli své uplatnění na trhu práce i v osobním životě. Uplatňují a rozvíjí mezilidské vztahy na bázi morálních, křesťanských a etických hodnot. Pomocí různých programů podporují klienty k samostatnosti, která by vedla k postupnému začleňování do společnosti a nezávislosti na sociálních službách.⁹⁸

V říjnu 2015 organizace zahájila ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti a Probační a mediační službou ČR pilotní projekt Probační dům. Projekt trval jeden rok a cílovou skupinou byli muži podmíněně propuštění z výkonu trestu. Cílem projektu bylo poskytnutí postpenitenciární péče po propuštění, prevence recidivy, odborné působení v rizikových oblastech klienta, možnost rekvalifikace, doplnění vzdělání apod.

Podmínky pro umístění do domu byly: věk nad 18 let, fyzická soběstačnost, kladné hodnocení od Probační a mediační služby ČR, kladné hodnocení od věznice, ochota a motivace ke spolupráci.⁹⁹

Dále organizace spolupracuje například s projektem Kola pro Afriku, kterému poskytuje své prostory za účelem provozu centrálního skladu kol a hlavního servisního střediska pro kompletaci kol. Díky této spolupráci zde našlo několik bývalých klientů stálou práci.¹⁰⁰

---

⁹⁶ Spolek *Lighthouse*, ©2019 [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.os-lighthouse.cz/uvod/>

⁹⁷ *Nová Šance, z.s.*, ©2010 [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.koblov.cz/>

⁹⁸ *Poslání a cíle*, ©2010 [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.koblov.cz/poslani-a-cile.html>

⁹⁹ *Realizované projekty*, ©2010 [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.koblov.cz/realizovane-projekty.html>

¹⁰⁰ *Aktuality*, ©2010 [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.koblov.cz/aktuality.html>

15. Problém zadlužení

Dluhy jsou jednou z nejčastějších příčin vězňovy recidivy. Lidé vracející se do běžného života po výkonu trestu nejsou, nejčastěji kvůli nezaměstnanosti, schopni své dluhy splácet. Dluhy tak nejsou jen příčinou recidivy, ale také jejím následkem. Kvůli nim se odsouzený ocitá v takovém nekonečném kolotoči.

Značná část dluhů přitom vzniká pouhou nevědomostí dlužníka při nástupu do výkonu trestu. Lidé po odsouzení si nepohlídají věci, které je nutné zajistit. Najednou se jim dosavadní život zhroutí. Musí si rychle sbalit a nastoupit do výkonu trestu. Nestíhají odhlásit všechny smlouvy a ukončit řádně závazky, buď zapomínají či mnohdy pod tlakem okolností na vše rezignují. Nejčastěji se jedná o ošetření výpovědi z nájmu bytu, výpovědi z ostatních smluv jako jsou energie, telekomunikace, povinné ručení a ostatní platby.¹⁰¹

Další dluhy vznikají z nákladů, které vyžaduje stát, a to mnohdy i nelogicky. Nutí totiž obviněné být v právním zastoupení advokátem „ex offo“, ale jeho služby jim neproplácí. Obviněný si je musí zaplatit sám, přičemž tato částka může dosahovat i desítek tisíců korun.

Dluhy, se kterými se odsouzení potýkají, můžeme také rozdělit podle četnosti a podle jejich výše. Mezi dluhy dle četnosti patří dluhy za náklady trestního řízení, služby advokátů ex-offo, bankám a poskytovatelům nebankovních úvěrů, zdravotním pojišťovnám, dlužné výživné, dopravním podnikům a Vězeňské službě. Dle výše dluhů pak poskytovatelům úvěrů, za náklady trestního řízení, zdravotním pojišťovnám, dlužné výživné, dopravním podnikům a mobilním operátorům.¹⁰²

Odsouzené tak hned po propuštění dostihují exekuční výměry s obřími sankcemi, tudíž pak těžko mohou získat oficiální pracovní smlouvu, jelikož by se jim téměř vše z legálního výdělku strhlo. Petr Schneedorfler ze spolku Lighthouse uvádí, že vězni dluží kolem čtvrt milionu korun a na vězně celkově připadá na 70 tisíc exekučních případů. Vězeňská služba nemá o dlužích svých vězňů přehled, přitom kdyby se některé dluhy řešily zavčas, nemusely by mít tak likvidační důsledky.¹⁰³

---

¹⁰¹ VALEŠ, F. *Zadluženost odsouzených jako překážka sociální reintegrace-situace a doporučení*. 2008, s. 15-18.

¹⁰² ROSŮLKOVÁ, J. *Petr Schneedorfler radí vězňům s dluhy: Insolvence se stala politickým tématem a bojem o klienta* [online]. 2018 [cit. 2019-03-18] Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/09/petr-schneedorfler-radi-veznum-s-dluhy-insolvence-se-stala-politickym-tematem-a-bojem-o-klienta/>

¹⁰³ ROSŮLKOVÁ, J. *Petr Schneedorfler radí vězňům s dluhy: Insolvence se stala politickým tématem a bojem o klienta* [online]. 2018 [cit. 2019-03-18] Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/09/petr-schneedorfler-radi-veznum-s-dluhy-insolvence-se-stala-politickym-tematem-a-bojem-o-klienta/>

15.1 Řešení dluhů

Propuštění bohužel často řeší dluhy nešťastným způsobem, a to splácením jednoho dluhu jiným. Kvůli tomu, že jim solidnější banky a úvěrové společnosti nechtějí půjčit, jsou nuceni se obracet na rizikovější nebankovní společnosti či lokální lichváře. Takové pokusy proto končí ještě horším pádem do dluhové pasti.

Nejvýhodnější a nejefektivnější řešení vysokých dluhů představuje tzv. oddlužení (tj. osobní bankrot), poněvadž díky němu se zastaví nárůst závazků v podobě sankcí, úroků a nákladů na nové exekuce. Avšak na něj odsouzení bohužel nemají jak dosáhnout, kvůli nedostatečnému příjmu. Podmínkou oddlužení je totiž splacení aspoň 30% celkového dluhu v rámci pěti let. Tato podmínka se zároveň pojí s tím, že dlužník musí prokázat, že během těchto pěti let bude mít z čeho splácet, a to nejlépe pracovní smlouvou na dobu neurčitou.¹⁰⁴

Složitější formu oddlužení představuje splácení dluhů vzniklých z trestné činnosti, protože ty se musí splatit v plné výši.

Možné řešení dluhů způsobených trestnou činností představuje odpuštění části či zbytku dluhu poškozeným. V takovém případě je klíčová komunikace s poškozeným a je až překvapivé, kolik lidí je v této věci vstřícných. Je však zapotřebí velice opatrného a citlivého přístupu, jelikož otázka způsobeného trestného činu a návazné škody je mnohdy i po několika letech velmi citlivá.¹⁰⁵

Dluhový problém začal oslovovat i Ministerstvo spravedlnosti, které zavedlo způsoby, jak jim předcházet. Jedná se například o návrh zákona o bezplatné právní pomoci, nebo o zapojení do odborné platformy Aliance proti dluhům. Aliance připravuje alternativní programy oddlužení, které by umožnily oddlužení i osobám, které na ně za současných limitů nedosáhnou. Ministerstvo spravedlnosti v posledních letech také klade důraz na zaměstnávání osob ve výkonu trestu.¹⁰⁶

Odsouzeným s dluhy pomáhají i neziskové organizace, například organizace Lighthouse, RUBIKON Centrum a sdružení Za Branou. Uvádějí, že nejčastěji pracují

---

¹⁰⁴ ŠTEEFAN, V. *Rostoucí dluhy komplikují návrat trestanců do společnosti, pracovat ve vězení nestačí* [online]. 2018 [cit. 2019-03-21] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vezni-vezeni-dluhy-penize-exekuce-insolvence-prace_1902251041_lac

¹⁰⁵ RÖSŮLKOVÁ, J. *Petr Schneedorfler radí vězňům s dluhy: Insolvence se stala politickým tématem a bojem o klienta* [online]. 2018 [cit. 2019-03-18] Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/09/petr-schneedorfler-radi-veznum-s-dluhy-insolvence-se-stala-politickym-tematem-a-bojem-o-klienta/>

¹⁰⁶ LĚKO, K. *Jste-li v dluhové pasti, je to nadosmrti* [online]. 2018 [cit. 2019-03-21] Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/jste-li-v-dluhove-pasti-je-to-nadosmrti-dyv-tema.aspx?c=A171101_183156_pozice-tema_lube

s dluhy ve výši půl milionu korun, což je částka, která představuje pro propuštěného značný problém.

Neziskové organizace také upozorňují na fakt, že stát odměňuje pracující vězně neadekvátní částkou. V nařízení vlády č. 361/2017 Sb. o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody účinné od dubna 2018 je minimální mzda pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin 5500 Kč, z ní však věznice odvádí srážky například k úhradě nákladů výkonu vazby a trestu, k úhradě výživného pro děti, k úhradě jiných pohledávek, apod.¹⁰⁷

15.2 Dluhová politika Lighthouse

Pracovníci organizace Lighthouse dochází pravidelně do věznic, kde s klienty při individuálních rozhovorech řeší jejich dluhovou situaci. Pomáhají jim shromáždit veškeré informace, posléze je přehledně zpracovat, získat orientaci v jednotlivých dokumentech, zamýšlet se nad důvodem vzniku dluhů a zkouší pro ně navrhnout řešení.

Zájem o program Finance a VT, který organizace nabízí, je velký. Na organizaci se obrací, jak samotní dlužníci, tak jejich rodiny, které si uvědomují možný dopad dluhů. Již do něj bylo zařazeno několik stovek osob. Výhodou programu je, že zapojení do programu není nijak limitováno dobou ve výkonu, datem propuštění či bydlištěm. Jediným limitujícím faktorem je kapacita.¹⁰⁸

Každý klient je jiný, proto i výsledky se liší. Některým stačí jen dva rozhovory k pomoci, dalším nestačí ani rok. Někteří jsou schopni po propuštění samostatně pokračovat, jiní v programu zůstávají dále. Je běžné, že se klienti ozývají se zájmem řešit dluhy až po nějaké době po propuštění, jelikož primárně řeší svůj osobní život, hledají si práci apod.

Záslužnost programu spočívá v tom, že díky němu klienti pochopí, co to vůbec dluhy jsou, lépe se v nich vyznají a přestávají se jich bát. Chápu, že nemá smysl před dluhy utíkat, ale naopak je nutné je co nejdříve řešit. Ví, že v tom nejsou sami a kdykoliv se mohou na pracovníka Lighthouse obrátit. Z vězení tak vycházejí s dobrým základem pro další potřebné kroky.¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ Srov.: Vyhláška č.10/2000, o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů

¹⁰⁸ ŠIKEL, L. *Po zadlužených nelze chtít, aby byli ze všech nejmoralnější* [online]. 2018 [cit. 2019-03-21] Dostupné z: <https://pravnikradce.ihned.cz/c1-66131910-po-zadluzenych-nelze-chtit-aby-byli-ze-vsech-nejmoralnejsi>

¹⁰⁹ *Zadluženost a recidiva*, ©2019 [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <http://www.os-lighthouse.cz/zadluzenost/>

15.3 Dluhová poradna RUBIKON Centra

Problematikou zadlužení se zabývá také dluhová poradna v RUBIKON Centru. Řeší dluhy s klienty již ve vězení, kde se jim snaží ukázat, že se situace dá vyřešit. Komplexním přístupem posilují ekonomickou situaci klientů. Brzkým vyřešením dluhových problémů se tak může předejít recidivě a zoufalým činům, jako je krádež či napadení.

Centrum v roce 2012 poskytlo ve spolupráci s firmou Cetelem ČR první startovací půjčku ve výši 4 500 korun. Získal ji klient, který ji využil k nákupu pracovních pomůcek. Díky nim se mu podařilo nalézt uplatnění v jeho oboru.¹¹⁰

---

¹¹⁰ HOVORKOVÁ, K. *Nemohou sehnat práci. Bez ní ovšem propuštění nový život nezačnou* [online]. 2013 [cit. 2019-03-17] Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/hypoteky-a-pujcky/navrat-z-vezeni-prace.A130314_1899881_podnikani_zuk

Závěr

Výkon trestu odnětí svobody je druhem trestu, který neplní pouze funkci trestu, ale ovlivňuje mnohé lidi a zanechává za sebou citelné stopy. Trest na jedné straně plní represivní funkci, kdy je účelem ochrana společnosti, ale také se od něj očekává, že zajistí výchovu odsouzeného tak, aby jeho následná resocializace byla co nejúspěšnější.

Je žádoucí, aby v něm dotyčný získal nebo posílil takové dovednosti a postoje, které mu umožní po propuštění vést soběstačný a pro okolí přijatelný způsob života s minimální pravděpodobností recidivy. Tento proces reedukace je výsledkem koordinovaného a komplexního úsilí, na němž se podílejí zejména zaměstnanci Vězeňské služby a další externí subjekty v rámci „programu zacházení“.

V první části bakalářské práce byla popsána některá specifika výkonu trestu odnětí svobody a obecně života ve věznici a jeho dopad na osobu odsouzeného, především z psychologického hlediska. Zmíněny byly nevládní organizace participující na reedukaci odsouzených, které se zaslouhují o jejich znovu začlenění (resocializaci) do běžného života.

Z práce vyplývá, že se odsouzení po propuštění nejvíce potýkají s problémem splácení dluhů, které jim během výkonu trestu narůstají, a s problémem hledání zaměstnání. Dále lze konstatovat, že jeden z největších podílů na úspěšné resocializaci má rodina a existence stabilního zázemí. Tato problematika byla podrobněji rozebrána ve druhé části práce.

Cílem práce bylo zmapovat a popsat nejčastější problémy vyvstávající po opuštění výkonu trestu, a tím přispět k objasnění situace propuštěných a její lepší pochopení z hlediska veřejnosti, která se běžně tímto problémem nemá šanci a zájem zabývat.

Problematika resocializace vězňů je velice obsáhlá a při možnosti většího rozsahu, např. diplomové práce, by bylo vhodné provést průzkum mezi propuštěnými pomocí rozhovorů či dotazníků, které by umožnily blíže poznat jejich psychiku, spolu s rozhovory se zástupci některých zmíněných neziskových organizací. Dále by se mohly navrhnout opatření, které by potenciálně mohly zlepšit výchozí situaci propuštěných a vedly by k jejich úspěšné resocializaci a zmírnit projevy stigmatizace a následné diskriminace například při hledání zaměstnání.

Z práce je patrné, že odsouzením a pobytem ve vězení potrestání provinilé osoby nekončí. Lze konstatovat, že si následky nese až do konce života a záleží na mnoha okolnostech, jak moc ji budou po zbytek života ovlivňovat.

Seznam použité literatury a odborných pramenů

Monografie a učebnice

BAJCURA, Lubomír. *Práva vězně: Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha: GRADA, 1999. 158 s. ISBN 80-7169-555-6.

ČEPELÁK, Jiří. *Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni a příslušná doporučení*. Praha: Výzkum. úst. penolog. SNV, 1969, 49 s. Bulletin Výzkumného ústavu penologického SNV ČSR 1969/1.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava a SEDLÁČEK, Vojtěch. *Základy penologie pro policisty*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002. 148 s. ISBN 80-7251-104-1

GOJOVÁ, Alice. *Příručka pro metodiky sociální prevence a sociální kurátory*. Ostrava: [Ostravská univerzita], 2007. ISBN 978-80-7368-329-0.

HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. II. vydání, České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. 183 s. ISBN: 80-86708-30-6.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.

LANGMEIER, Josef, Karel BALCAR a Jan ŠPITZ. *Dětská psychoterapie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-710-7.

MAREŠOVÁ, A. a kol.: *Kriminální recidiva a recidivisté: charakteristika, projevy, možnosti trestní justice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. 303 s. ISBN 978-80-7338-119-6.

MAŘÁDEK, Vladimír. *Vězeňství*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. 203 s. ISBN 80-7368-002-5.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0697-2.

MOTEJL, Otakar. *Vězeňství*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-7357-606-6.

PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2004. ISBN 978-80-200-1499-3.

RASZKOVÁ, Tereza a HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie II*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. 184 s. ISBN 978-80-7435-378-9.

SOCHŮREK, Jan. *Nástin vybraných problémů forenzní psychologie*. Liberec: Technická univerzita, 2002. Studijní texty pro distanční studium. ISBN 80-7083-679-2.

SUCHÝ, Oldřich. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon*. Praha: Leges, 1992. Leges crimen. ISBN 80-85638-02-9.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. Psyché (Grada). ISBN 80-247-9006-8.

ŠPANKOVÁ, Jana. *Resocializácia odsúdených*. Plzeň: Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, 2013. 177 s. ISBN 978-80-7380-484-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7.

Studie

BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-115-8.

Časopisecké články

MAKOVCOVÁ, K. *Pracovní integrace po propuštění z výkonu trestu*. České vězeňství: Čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci [online]. 2014, s. 15-16 [cit. 2019-03-17]. ISSN 1213-9297.

Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/CV_2_2016_komp.pdf

Příspěvky ve sbornících

BĚLÍK, Václav, Stanislava HOFERKOVÁ a Tereza RASZKOVÁ. Rodina v kontextu penitenciariistiky. *Sociální pedagogika v penitenciární praxi*. Brno: Institut mezioborových studií, 2014, s. 20-29. ISBN 978-80-88010-00-5.

RYCHLÁ, Kamila. Postpenitenciární péče v ČR se zaměřením na nevládní neziskové organizace. In: *Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008, ISBN 978-80-9041-160-9.

VALEŠ, František. Výstupní oddělení-příprava odsouzených před propuštěním. In: *Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008. ISBN 9788090411609.

VALEŠ, F. Zadluženost odsouzených jako překážka sociální reintegrace – situace a doporučení. In: *Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008, ISBN 9788090411609.

Právní předpisy

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Vyhláška č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody.

Vyhláška č.10/2000, o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů

Nařízení vlády č. 361/2017 Sb. o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody.

Internetové zdroje

ZAJÍČEK, Z. *V řadě firem pracují odsouzení vězni. Někteří se teprve učí základním návykům* [online]. 2017 [cit. 2019-02-08].

Dostupné z: <https://budejovice.rozhlas.cz/v-rade-firem-pracuji-odsouzeni-vezni-nekteri-se-teprve-uci-zakladnim-navykum-7040473>

TOMEŠ, M. *Vězni najdou práci v call centru, budou nabízet mobilní tarify* [online]. 2016 [cit. 2019-02-08].

Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/vezni-najdou-praci-v-call-centru-budou-nabizet-mobilni-tarify-1317310>

Věžňové jdou na dračku. Zájem o jejich práci roste ©2018 [online]. [cit. 2019-02-10].

Dostupné z: <https://echo24.cz/a/wzuas/veznove-jdou-na-dracku-zajem-o-jejich-praci-roste>

Výhody zaměstnávání odsouzených ©2019 [online]. [cit. 2019-02-10].

Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zamestnavani-veznu/vyhody-zamestnavani-odsouzenych/>

Vzdělávání za mřížemi. Do školy šli i někteří vězni ve Valdicích ©2018 [online]. [cit. 2019-02-18].

Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/krimi/vzdelavani-za-mrizemi-do-skoly-sli-i-nekteri-vezni-ve-valdicich_494789.html

Vzdělávací aktivity. ©2014 [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupné z:

<http://www.vscr.cz/stredni-odborne-uciliste/informacni-servis-1657/vzdelavaci-aktivity/>

Příprava odsouzených na propuštění ©2019 [online]. [cit. 2019-02-15].

Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-rapotice/o-nas/vykon-vezenstvi/priprava-odsouzenych-na-propusteni/>

MURRAY, Joseph, FARRINGTON, David P. *The effects of parental imprisonment on children.* [online] 2008 [cit. 2019-02-21].

Dostupné z:

<https://pdfs.semanticscholar.org/715e/0c5bbfc1d62c118da32480d7250a44e06475.pdf>

FAJTOVÁ, M. „Příště přivezu štrúdl. “ *Jak těžké je pro dítě navštívit mámu ve vězení?* [online] 2005, [cit. 2019-02-21].

Dostupné z: https://wave.rozhlas.cz/priste-privezu-strudl-jak-tezke-je-pro-dite-navstivit-mamu-ve-vezeni-6529494?fbclid=IwAR1JQ5j-U0wT-rRYnwwyXyxreZbIhYdQ6_4zDEMTT4tY1SnxqM502c5LmeU

TRÖSTER, M. *Čistý trestní rejstřík všichni zaměstnavatelé nevyžadují* [online] 2013, [cit. 2019-02-26].

Dostupné z: https://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/cisty-trestni-rejstrik-vsichni-zamestnavatele-nevyzaduji-20130206.html

Vzdělávání odsouzených ©2019 [online]. [cit. 2019-02-26].

Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/vzdelavani-odsouzenych/>

RUBIKON Centrum. *Kroky na svobodě.* [online]. ©2018 [cit. 2019-03-27].

Dostupné z: https://www.rubikoncentrum.cz/wp-content/uploads/2018/10/2018_10_brozura_Kroky-na-svobode_update.pdf

KOPOLDOVÁ, B. *Zkušenosti z dosavadní praxe zaměstnávání propuštěných*. In: Umíst'ování bývalých vězňů po výkonu trestu na pracovní trh (Záznam ze semináře) [online]. 2012.
Dostupné z: http://katolickezeny.cz/wp-content/obsah/Senat_seminar_zaznam_casti.pdf

DLOUHÁ, P. *Mám záznam v rejstříku trestů a hledám práci: Nenechte se diskriminovat* [online] 2017, [cit. 2019-02-15].
Dostupné z: <https://www.penize.cz/pracovni-pomer/322647-mam-zaznam-v-rejstniku-trestu-a-hledam-praci-nenechte-se-diskriminovat>

Metodika pro prevenci trestní recidivy formou podpory zaměstnávání a profesního rozvoje osob se záznamem v evidenci Rejstříku trestů a osob ve výkonu trestu odnětí svobody v rámci veřejných zakázek [online]. [cit. 2019-03-17].
Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/02/Methodika-SOVZ.pdf>

Šance najít práci je pro vězně větší, musí ale řešit své problémy ©2018 [online]. [cit. 2019-03-17].
Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sance-najit-praci-je-pro-vezne-vetsi-musi-ale-resit-sve-problemy/1616930?fbclid=IwAR2vHMqM321WgiDXWV0qXtCMTXfPc34NGfzG5CsSfCW6UrdzT9HkFEad3I>

RUBIKON Centrum. *Máte záznam v rejstříku trestů* [online]. 2012 [cit. 2019-03-17].
Dostupné z: <http://www.rubikoncentrum.cz/hledam-praci.php>

HOVORKOVÁ, K. *Nemohou sehnat práci. Bez ní ovšem propuštění nový život nezačnou* [online]. 2013 [cit. 2019-03-17]
Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/hypoteky-a-pujcky/navrat-z-vezeni-prace.A130314_1899881_podnikani_zuk

ŠMUDLOVÁ, B. *Vedou Pohovory nanečisto. Bývalým trestancům pomáhají najít práci* [online]. 2018 [cit. 2019-03-18]
Dostupné z: https://www.idnes.cz/karlovy-vary/zpravy/rozhovor-milan-rohac-vezni-pohovory-nanecisto-trh-prace-zamestnani-rubikon-pracovni-agentura.A180430_398668_vary-zpravy_ba?

ROSŮLKOVÁ, J. *Petr Schneedorfler radí vězňům s dluhy: Insolvence se stala politickým tématem a bojem o klienta* [online]. 2018 [cit. 2019-03-18]
Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/09/petr-schneedorfler-radi-veznum-s-dluhy-insolvence-se-stala-politickym-tematem-a-bojem-o-klienta/>

ŠTEEFAN, V. *Rostoucí dluhy komplikují návrat trestanců do společnosti, pracovat ve vězení nestačí* [online]. 2018 [cit. 2019-03-21]
Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vezni-vezeni-dluhy-penize-exekuce-insolvence-prace_1902251041_lac

LÉKO, K. *Jste-li v dluhové pasti, je to nadosmrti* [online]. 2018 [cit. 2019-03-21]
Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/jste-li-v-dluhove-pasti-je-to-nadosmrti-dyv-/tema.aspx?c=A171101_183156_pozice-tema_lube

ŠIKEL, L. *Po zadlužených nelze chtít, aby byli ze všech nejmoralnější* [online]. 2018 [cit. 2019-03-21] Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-66131910-po-zadluzenych-nelze-chtit-aby-byli-ze-vsech-nejmorálnejsi>

Spolek Lighthouse, ©2019 [online]. [cit. 2019-03-18].
Dostupné z: <http://www.os-lighthouse.cz/uvod/>

Nová Šance, z.s., ©2010 [online]. [cit. 2019-03-18].
Dostupné z: <http://www.koblov.cz/>

Poslání a cíle, ©2010 [online]. [cit. 2019-03-18].
Dostupné z: <http://www.koblov.cz/poslani-a-cile.html>

Realizované projekty, ©2010 [online]. [cit. 2019-03-18].
Dostupné z: <http://www.koblov.cz/realizovane-projekty.html>

Aktuality, ©2010 [online]. [cit. 2019-03-18].
Dostupné z: <http://www.koblov.cz/aktuality.html>

Zadluženost a recidiva, ©2019 [online]. [cit. 2019-03-21].
Dostupné z: <http://www.os-lighthouse.cz/zadluzenost/>